الشيخ هيثم بن محمد سرحان

القيامة وأشراطها

KIYAMET VE ALAMETLERİ

HAKKINDA RİSALE

HEYSEM BİN MUHAMMED SERHAN

Mescid-i Nebevî Harem Enstitüsü Eski Müderrisi
ve Sünnet Enstitüsü (Ma'had es-Sünne) Sorumlusu

Kıyamet ve Alametleri Hakkında Risale

Hazırlayan (Rabbinin affına muhtaç):

Heysem bin Muhammed Serhan

Mescid-i Nebevî Harem Enstitüsü Eski Müderrisi ve
Sünnet Enstitüsü (Ma'had es-Sünne) Sorumlusu

mahadsunnah.com

Allah ona, anne-babasına ve bu kitabın basımında emeği geçen herkese mağfiret eylesin.

Birinci Baskı

Tüm hakları saklıdır

Birinci Baskı

H. 1447 – M. 2026

İÇİNDEKİLER

İçindekiler 3

Mukaddime (Önsöz) 4

Ehl-i Sünnet'in Kıyamet ve Alametleri Hakkındaki İnancı 5

Kıyamet Günü ve Öncesinde Olacaklar 8

Kıyamet Gününün İsimlerinden Bazıları 11

Küçük ve Büyük Alametler Arasındaki Fark 13

Kıyamet Alametlerinin Özeti 14

Küçük Kıyamet Alametleri 15

Büyük Kıyamet Alametleri 20

Kıyamet Alametleri Hakkında Gelen Ayetlere Dair Bir Bölüm 27

Kıyamet Gününün Dehşetleri 30

Kıyamet Gününde Müminin ve Kâfirin Akıbeti 33

Okuyucuya Sorular 51

MUKADDİME (ÖNSÖZ)

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla

Hamd Allah'a mahsustur. O'na hamdeder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerlerinden ve kötü amellerimizden Allah'a sığınırız. Allah kimi hidayete erdirirse onu saptıracak yoktur; kimi de saptırırsa ona hidayet verecek yoktur. Şehadet ederim ki Allah'tan başka hak ilâh yoktur; O tektir, ortağı yoktur. Ve yine şehadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve elçisidir.

Bundan sonra: Şüphesiz ahiret gününe iman, iman esaslarından çok büyük bir esastır; iman ancak onunla sahih (geçerli) olur. Çünkü mümin onun sayesinde varılacak sonucun hakikatini hatırında tutar, ölüm sonrası için amel eder, fâni dünyaya karşı zühd sahibi olur (ona gönül bağlamaz), Rabbinin sevabını umar ve elem verici azabından korkar.

Kitap ve Sünnet nasları (ayet ve hadisler), kıyamet gününün büyüklüğünü açıklamak, dehşetlerini zikretmek, ondan önceki olaylara karşı uyarmak ve sonrasındaki ebedî nimet veya elem verici azaba işaret etmek üzere birbirini desteklemiştir. Bu noktadan hareketle bu kısa risale; gayb hakkında bilgisizce derinleşmeden ve delili olmayan konularda sözü uzatmadan, iki vahyin (Kur'an ve Sünnet'in) naslarında sabit olanlara bağlı kalarak, ahiret gününün manalarını okuyucuya kolay bir üslupla yaklaştırmak amacıyla kaleme alınmıştır.

Hayy ve Kayyûm olan Allah'tan bu çalışmayı kendi rızası için halis kılmasını; okuyana, yazana ve yardımcı olana faydalı eylemesini niyaz ederiz. Şüphesiz O, bunun velisi ve buna kadirdir. Allah'ın salâtı, selamı ve bereketi ümmî peygamber Muhammed'in, ailesinin, ashabının ve kıyamet gününe kadar güzellikle onlara tabi olanların üzerine olsun.

EHL-İ SÜNNET'İN KIYAMET VE ALAMETLERİ HAKKINDAKİ İNANCI

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in kıyamet ve alametleri konusundaki inancı şu maddelerde özetlenir:

1) Ahiret gününe kesin olarak iman ederiz. O gün, Allah'ın mahlukatı hesap ve karşılık için dirilteceği kıyamet günüdür. Yüce Allah şöyle buyurmuştur: *"Onlar ahirete de kesin olarak iman ederler."* (Bakara, 4)

2) Kıyametin kopmasından önce gerçekleşecek alamet ve işaretlerinin bulunduğuna iman ederiz. Bunları Allah kitabında haber vermiş, Resulü de (sallallahu aleyhi ve sellem) sünnetinde açıklamıştır.

3) Kıyamet alametlerinin küçük ve büyük olmak üzere ikiye ayrıldığına iman ederiz. Küçük alametler büyük alametlerden önce gelir; bunların birçoğu gerçekleşmiş olup bir kısmı da peş peşe ortaya çıkmaya devam etmektedir.

4) Küçük kıyamet alametlerinden bazılarının şunlar olduğuna iman ederiz: Nebi'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) gönderilmesi, fitnelerin çoğalması, bozgunculuğun (fesadın) yayılması, emanetin zayi edilmesi, zamanın kısalması (yaklaşması), adam öldürmenin (herc) çoğalması ve insanların dünyaya dalması.

5) Büyük kıyamet alametlerinin sabit birer hakikat olduğuna iman ederiz. Mesih Deccal'in çıkması, Meryem oğlu İsa'nın (aleyhisselam) inmesi, Ye'cüc ve Me'cüc'ün çıkması, güneşin batıdan doğması, Dâbbe (yerden çıkacak hayvan), Duhan (duman) ve insanları mahşere sürecek olan ateş bu alametlerdendir.

6) Bu alametlerin mecaz olarak değil, hakiki (gerçek) anlamda meydana geleceğine iman ederiz. Sahih bir delil olmaksızın bunları tevil etmek veya zahiri (açık) manalarından saptırmak caiz değildir.

7) Kıyametin kopma vaktinin bilgisinin yalnızca Yüce Allah'a mahsus olduğuna iman ederiz. Onu ne gönderilmiş bir peygamber ne de Allah'a yakın bir melek bilebilir. Yüce Allah şöyle buyurmuştur: *"Şüphesiz kıyamet vakti hakkındaki bilgi ancak Allah'ın katındadır."* (Lokman, 34)

8) Kıyamet alametlerine iman etmenin, kulun Allah'a kavuşma hazırlığını artırdığına, fitnelerden korkmasını sağladığına, sebat etmeye ve salih amel

işlemeye teşvik ettiğine iman ederiz.

9) Kıyamet alametleri konusunda sahih olanı kabul etmeyi, zorlama yorumları terk etmeyi ve hakkında sahih bir nas bulunmayan konularda kesin hüküm vermemeyi esas alırız.

10) Ahiret gününe imanın, iman rükünlerinden bir rükün olduğuna ve kulun imanının ancak onunla sahih olacağına iman ederiz. Yüce Allah şöyle buyurmuştur: *"Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve ahiret gününü inkâr ederse, şüphesiz derin bir sapıklığa düşmüştür."* (Nisâ, 136)

11) Ölüme ve onun her nefis için hak olduğuna; ölümden sonraki kabir fitnesine, iki meleğin sorgusuna, kabir nimetine veya azabına Kitap ve Sünnet'in delalet ettiği şekilde iman ederiz.

12) Ölümden sonra bedenlerin ve ruhların hakiki anlamda diriltilmesine (Ba's) iman ederiz. Yüce Allah şöyle buyurmuştur: *"De ki: Onları ilk defa var eden diriltecektir. O, her yaratılmışı hakkıyla bilendir."* (Yâsîn, 79)

13) Haşre (toplanmaya), insanların yalın ayak, çıplak ve sünnetsiz olarak haşredileceklerine ve hesap için Allah'ın huzurunda duracaklarına iman ederiz. Yüce Allah şöyle buyurmuştur: *"Takva sahiplerini (ikram edilecek) heyetler halinde Rahmân'ın huzurunda toplayacağımız gün..."* (Meryem, 85)

14) Kıyamet günü kurulacak olan hakiki Mizana (teraziye), onun iki kefesi bulunduğuna ve onda amellerin, amel defterlerinin ve amel sahiplerinin tartılacağına iman ederiz.

15) Kulların amellerini sayıp döken amel defterlerine; her müminin kitabının sağından, her kâfirin ise solundan ve arka tarafından verileceğine iman ederiz. Yüce Allah şöyle buyurmuştur: *"Artık kime kitabı sağından verilirse..."* (İsrâ, 71), *"Kitabı solundan verilen ise..."* (Hâkka, 25), *"Kimin de kitabı arkasından verilirse..."* (İnşikâk, 10)

16) Peygamberimiz Muhammed'e (sallallahu aleyhi ve sellem) verilecek olan Havz'a iman ederiz. Ümmetinin müminleri ondan içecektir; suyu sütten daha beyaz, baldan daha tatlıdır ve ondan bir kez içen bir daha asla susamaz.

17) Cehennemin üzerine kurulan Sırat köprüsüne iman ederiz. İnsanlar onun üzerinden amelleri ölçüsünde geçeceklerdir; kimisi kurtulacak, kimisi ise (cehenneme) düşecektir.

18) Kitap ve Sünnet ile sabit olan şefaate iman ederiz. Allah ve Resulünün sabit kıldığını kabul eder, Allah ve Resulünün reddettiğini ise reddederiz.

19) Cennet ve Cehenneme, her ikisinin de şu anda yaratılmış ve mevcut olduğuna, asla yok olmayacaklarına ve tükenmeyeceklerine; Cennetin nimet yurdu, Cehennemin ise azap yurdu olduğuna iman ederiz.

20) Müminlerin kıyamet günü Rablerini bir nasıllık tabir etmeden ve kuşatma olmaksızın gerçek anlamda göreceklerine iman ederiz. Yüce Allah şöyle buyurmuştur: *"O gün birtakım yüzler parıl parıl parlar, Rablerine bakarlar."* (Kıyâme, 22-23)

KIYAMET GÜNÜ VE ÖNCESİNDE OLACAKLAR

Kıyamet günü; Allah'ın mahlukatı âlemlerin Rabbinin huzurunda ayağa kaldıracağı, kullarını amellerinden hesaba çekeceği, ilahî adaletin tam olarak tecelli edeceği ve her nefsin kazandığının karşılığını —iyilikse iyilik, kötülükse kötülük olarak— göreceği çok büyük bir gündür.

Sözlükte "Kıyamet Günü" ismi; kalkmak ve doğrulmak anlamına gelen "kıyam" kökünden türemiştir. Bu isim, insanların âlemlerin Rabbinin huzuruna çıkmak üzere kabirlerinden kalkmaları sebebiyle verilmiştir. Nitekim Yüce Allah şöyle buyurmuştur: *"O gün insanlar âlemlerin Rabbinin huzurunda (hesap için) ayağa kalkarlar."* (Mutaffifîn, 6)

Şer'î (dinî) ıstılahta ise Kıyamet Günü: Mahlukatın ölümden sonra diriltildiği, hesap ve karşılık için bir araya toplandığı, adalet terazilerinin kurulduğu ve insanların imanları ile sevap-günah durumlarına göre Cennete veya Cehenneme sevk edildikleri gündür.

Yüce Allah ve Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem), kullara merhamet etmek, onları uyarmak ve gafilleri ikaz etmek amacıyla bu günü ve ondan önce gerçekleşecek olayları ve alametleri haber vermiş; kıyametin yaklaşmakta olduğuna işaret eden "Eşrâtü's-Sâa"yı (Kıyamet alametlerini) zikretmiştir.

"Eşrât" kelimesi, sözlükte "alamet, işaret" anlamına gelen "şerat" kelimesinin çoğuludur. Arapçada bir şeye işaret koyulduğunda "eşrate'ş-şey'e" denir. "Emârât" ise "emâre" kelimesinin çoğuludur ve sözlükte "başka bir şeyin varlığına delil sayılan işaret" demektir. Şer'î ıstılahta ise "eşrât" ve "emârât"; kıyamet kopmadan önce ortaya çıkan, onun yaklaştığına delalet eden ve dünyanın sonunun yaklaştığını bildiren uyarıcı alametler anlamında kullanılır.

Kıyamet alametleri, akıl veya deney yoluyla bilinmesi mümkün olmayan gayb konularındandır. Bunlara dair bilgi yalnızca vahiyden, yani Yüce Allah'ın Kitabından ve Peygamberinin (sallallahu aleyhi ve sellem)

Sünnetinden alınır. Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

"Sana kıyametin ne zaman gelip çatacağını soruyorlar. De ki: Onun ilmi ancak Rabbimin katındadır. Onu tam vaktinde ortaya çıkaracak olan yalnız O'dur. O, göklere de yere de ağır gelmiştir. O size ancak ansızın gelecektir. Sanki sen onu biliyormuşsun gibi sana soruyorlar. De ki: Onun ilmi ancak Allah'ın katındadır; fakat insanların çoğu bilmezler." ***(A'râf, 187)***

Ve yine şöyle buyurmuştur:

"Sana kıyametin ne zaman gelip çatacağını soruyorlar. Nereden sen onu bileceksin! Onun kesin bilgisi ancak Rabbine aittir. Sen ancak ondan korkanları uyarıcısın. Onlar kıyameti gördükleri gün, sanki dünyada ancak bir akşam yahut kuşluk vakti kadar kalmış gibi olurlar." ***(Nâziât, 42-46)***

Dolayısıyla kıyametin kopma vakti ve alametlerinin ayrıntıları hakkındaki bilginin kaynağı zan ve tahminler değil, sahih naslardır (ayet ve hadislerdir).

Kıyamete Yakınlığı ve Büyüklüğü Bakımından Kıyamet Alametlerinin Kısımları

Birinci Kısım: Küçük Alametler (Eşrât-ı Suğrâ)

Kıyametin kopmasından çok uzun zaman önce ortaya çıkan alametlerdir. Bunların birçoğu gerçekleşmiştir ve bir kısmı da yenilenerek tekrarlanmaya devam etmektedir. Çoğunluğu insanların alışık olduğu olağan türden olaylardır; ancak bir araya geldiklerinde zamanın bozulduğuna ve dünyanın sonunun yaklaştığına işaret ederler.

Örnekleri: İlmin kaldırılması ve cehaletin yayılması, fitnelerin çoğalması, içki içilmesi, çalgı aletlerinin yaygınlaşması, yüksek binalar yapmada yarışılması ve şer'î naslarda sahih olarak haber verilen diğer alametler.

İkinci Kısım: Büyük Alametler (Eşrât-ı Kübrâ)

Kıyametin kopmasından hemen önce ortaya çıkan çok büyük olaylar ve muazzam alametlerdir. Bunlar alışılmışın dışında (olağanüstü) olaylardır. Ortaya çıktıklarında peş peşe gelirler; dünyanın tükenmek üzere olduğuna ve teklif (sorumluluk) zamanının sona erdiğine kesin olarak delalet ederler. Sahih bir nasta sayıları kesin olarak sınırlandırılmadığı gibi aralarında ihtilaf bulunmayan açık bir sıralama da verilmemiştir. Ancak naslar, bunların çok büyük ve tehlikeli olaylar olduğuna ve başladıklarında artık insanlara çok az bir mühlet tanınacağına delalet etmektedir.

Kıyamet Alametlerini Öğrenmenin Sebepleri

Allah ve Resulünün (sallallahu aleyhi ve sellem) gayba dair haber verdiği şeyleri tasdik etmek (doğrulamak).	**Ahiret gününe iman rüknünü gerçekleştirmek.**	**Bu alametlerin, Peygamber Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem) peygamberliğinin delillerinden olduğunu bilmek.**
Karanlık fitneler ve ağır musibetler anında muvahhid (tevhid ehli) müslümana yol göstermek.	**Gönülleri (kalpleri) Allah'a kavuşmaya hazırlanmaya sevk etmek.**	**Dünyaya aldanmaktan ve tûl-i emelden (bitmek bilmeyen dünya arzularından) sakındırmak.**

KIYAMET GÜNÜNÜN İSİMLERİNDEN BAZILARI

Kur'an-ı Kerim'de kıyamet gününün isimleri çoğalmış, vasıfları çeşitlenmiştir. Bu isimlerin her biri özel bir manaya delalet eder; bu büyük günün dehşetlerinden, orada yaşanacak sahnelerden ve gerçekleşecek hesap ile karşılıktan bir yönü ortaya koyar. İsimlerdeki bu çeşitlilik salt bir eş anlamlılık (teradüf) değil, bilakis delaletlerin (manaların) çeşitliliğindendir.

"Kıyamet Günü" şu sebeplerle bu ismi almıştır:

İnsanların kalkması sebebiyle	Şahitlerin kalkması sebebiyle	Adalet terazilerinin kurulması sebebiyle
O gün insanlar âlemlerin Rabbinin huzurunda ayağa kalkarlar. (Mutaffifîn, 6)	*Şahitlerin (hesap için) ayağa kalkacağı gün... (Mü'min/Gâfir, 51)*	*Kıyamet günü için adalet terazileri kurarız. (Enbiyâ, 47)*

Bu isimlerden bazıları şunlardır:

(1) es-Sâa (Kıyamet Vakti)	*"Şüphesiz kıyamet (es-Sâa) mutlaka gelecektir, bunda hiç şüphe yoktur."* **(Mü'min/Gâfir, 59)**
(2) Yevmü'l-Ba's (Diriliş Günü)	*"Andolsun ki siz, Allah'ın kitabında (yazılı olduğu üzere) diriliş gününe kadar kaldınız."* **(Rûm, 56)**
(3) Yevmü'd-Dîn (Ceza/Karşılık Günü)	*"Din (hesap ve karşılık) gününün sahibidir."* **(Fâtiha, 4)**
(4) Yevmü'l-Hasre (Pişmanlık Günü)	*"Onları o pişmanlık günü ile uyar."* **(Meryem, 39)**
(5) ed-Dârü'l-Âhire (Ahiret Yurdu)	*"Şüphesiz ahiret yurdu, işte asıl hayat odur."* **(Ankebût, 64)**
(6) Yevmü't-Tenâd (Çığrışma/Seslenme Günü)	*"Doğrusu ben, sizin için o çığrışma (karşılıklı seslenme) gününden korkuyorum."* **(Mü'min/Gâfir, 32)**

(7) **Yevmü'l-Fasl** (Hüküm ve Ayrım Günü)	*"İşte bu, yalanlamakta olduğunuz hüküm (ve ayrım) günüdür."* **(Sâffât, 21)**
(8) **Yevmü'l-Cem'** (Toplanma Günü)	*"Hakkında hiçbir şüphe bulunmayan toplanma günü ile uyarman için..."* **(Şûrâ, 7)**
(9) **Yevmü'l-Hisâb** (Hesap Günü)	*"Dediler ki: Rabbimiz! Hesap gününden önce bizim payımızı (azabımızı) çabuklaştır!"* **(Sâd, 16)**
(10) **Yevmü'l-Vaîd** (Tehdit/Azap Günü)	*"Sûr'a üflenmiştir. İşte bu, tehdit (azabın gerçekleşme) günüdür."* **(Kâf, 20)**
(11) **Yevmü'l-Hulûd** (Ebedîlik Günü)	*"Oraya esenlikle girin; işte bu ebedîlik günüdür."* **(Kâf, 34)**
(12) **Yevmü'l-Hurûc** (Kabirlerden Çıkış Günü)	*"O gün o çığlığı gerçek olarak işitirler. İşte bu, (kabirlerden) çıkış günüdür."* **(Kâf, 42)**
(13) **el-Vâkıa** (Mutlaka Gerçekleşecek Olan)	*"Gerçekleşecek olan (kıyamet) gerçekleştiği zaman..."* **(Vâkıa, 1)**
(14) **el-Hâkka** (Hakikat Günü)	*"Gerçekleşecek olan! Nedir o gerçekleşecek olan?"* **(Hâkka, 1-2)**
(15) **et-Tâmmetü'l-Kübrâ** (En Büyük Felaket)	*"Her şeyi bastıran o en büyük felaket geldiği zaman..."* **(Nâziât, 34)**
(16) **es-Sâhha** (Kulakları Sağır Eden Ses)	*"Kulakları sağır eden o şiddetli ses geldiği zaman..."* **(Abese, 33)**
(17) **el-Âzife** (Yaklaşan Gün)	*"Yaklaşmakta olan (kıyamet) iyice yaklaştı."* **(Necm, 57)**
(18) **el-Kâria** (Kapıyı Çalan / Yürekleri Hoplatan)	*"Yürekleri hoplatan felaket! Nedir o yürekleri hoplatan felaket?"* **(Kâria, 1-2)**

KÜÇÜK VE BÜYÜK ALAMETLER ARASINDAKİ FARK

Küçük Kıyamet Alametleri (Eşrâtü's-Sâati's-Suğrâ)	Büyük Kıyamet Alametleri (Eşrâtü's-Sâati'l-Kübrâ)
Kıyametin kopmasından uzun veya kısa bir zaman önce ortaya çıkan ve ona bir hazırlık niteliği taşıyan işaretlerdir.	Kıyametin kopmasından hemen önce meydana gelen çok büyük ve muazzam alametlerdir.
Uzun bir zaman dilimine yayılır; aralarında duraklamalar ve gecikmeler bulunur.	Kıyametten hemen önce kısa bir zaman dilimi içinde art arda meydana gelir.
Peş peşe gelmeleri şart değildir; dağınık ve farklı zamanlarda gerçekleşebilirler.	Ortaya çıktıklarında çok hızlı bir şekilde birbirini takip ederler.
Birçoğu gerçekleşmiştir ve bir kısmı da tekrarlanmaya devam etmektedir.	Henüz hiçbirisi gerçekleşmemiştir (hakkında ihtilaf edilenler hariç).
Başka bir yerde değil sadece belirli bir bölgede veya başka bir toplulukta değil sadece belirli bir kavimde meydana gelebilir.	Bütün dünyayı kapsar ve tüm kâinatın düzenini etkiler.
Çoğunluğu aslı itibarıyla alışılmış (olağan) olaylardır; alamet olmaları ise çokça meydana gelmeleri sebebiyledir.	Alışılmışın dışında olan çok büyük ve olağanüstü olaylardır.
Bu dönemde insanlar imtihan yurdundadır ve tövbe kapısı açıktır (kabul edilir).	Bunlar ortaya çıktığında imtihan süresi sona ermek üzeredir.
Bazı insanlar bunları inkâr edebilir veya bunlardan gafil kalabilir.	Meydana geldiklerinde ne geri çevrilmeleri ne de tevil edilmeleri (başka anlama çekilmeleri) mümkündür.
Gayesi; gafletten ve tûl-i emelden (bitmeyen dünya arzularından) uyarmak ve sakındırmaktır.	Gayesi; mazeretleri ortadan kaldırmak ve dünyanın sonunun yaklaştığını ilan etmektir.
Örnekleri: Nebi'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) gönderilmesi, fitnelerin çoğalması, emanetin zayi edilmesi ve adam öldürmenin çoğalması.	**Örnekleri:** Deccal, İsa'nın (aleyhisselam) inmesi ve güneşin batıdan doğması.

KIYAMET ALAMETLERİNİN ÖZETİ

Küçük Kıyamet Alametleri:

- **Küçük alametlerin ilki: Nebi'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) gönderilmesi**
- **Ardından Ay'ın yarılması**
- **Ardından Peygamber Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem) vefatı**

…ve diğer alametler peş peşe devam eder

Büyük Kıyamet Alametleri:

- **Mehdî'nin çıkışı**
- **Mesih Deccal'in çıkışı**
- **Meryem oğlu İsa'nın (aleyhisselam) inişi**
- **Ye'cüc ve Me'cüc'ün çıkışı**
- **Üç Büyük Yer Batması (Husûf)**
- **Duman (Duhân)**
- **Dâbbe'nin (yerden çıkacak hayvanın) çıkışı**
- **Güneşin batıdan doğması**
- **Yemen'den çıkıp insanları mahşer yerine sürecek olan ateş**

Tövbe kapısı kapanır

Kıyamet Günü Olayları:

- **Korku Üfürüşü (Nefhatü'l-Feza')**
- **Bayılma / Ölüm Üfürüşü (Nefhatü's-Sa'k)**
- **Kıyamet Gününün Dehşetleri**
- **Diriliş Üfürüşü (Nefhatü'l-Ba's)**

Bunlardan bazıları: Göğün yarılması, dürülmesi ve yerinden sökülmesi; yerin sarsılması ve dümdüz edilmesi; dağların un ufak edilip yürütülmesi; denizlerin kaynatılması ve birbirine katılması…

KÜÇÜK KIYAMET ALAMETLERİ

Şüphesiz Yüce Allah'ın kullarına olan rahmetindendir ki; gafilleri uyarmak, kusur işleyenleri ikaz etmek, bütün âlemlere karşı hücceti (delili) ikame etmek ve peygamberlerin en hayırlısının (sallallahu aleyhi ve sellem) nübüvvetine delil olmak üzere kıyametin kopmasından önce meydana gelecek ayet ve alametleri onlara haber vermiştir.

Şer'î naslar, kıyametten çok uzun zaman önce başlayan ve kıyametin kopmasına yakın bir zamanda çoğalan küçük alametleri zikretmiştir. Mümin işinin bilincinde olsun, Rabbine kavuşmaya hazırlansın ve dünyasından ahireti için azık edinsin diye bu alametlerde ölçülerin bozulduğu, fitnelerin yayıldığı ve hallerin değiştiği görülür.

Bu küçük alametler naslarda pek çoktur; ancak biz özet mahiyetinde Peygamber Efendimizden (sallallahu aleyhi ve sellem) sahih hadislerle sabit olanlardan bazılarını aktarmayı uygun gördük:

(1) Nebi'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) gönderilmesi	Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) işaret parmağı ile orta parmağını birleştirerek şöyle buyurmuştur: *"Ben ve kıyamet şu ikisi gibi (birbirine yakın) olarak gönderildik."* **(Buhârî ve Müslim ittifakla rivayet etmiştir.)**
(2) Peygamber Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem) vefatı	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Kıyametin kopmasından önce altı şeyi say: ... (İlki) benim ölümüm..."* **(Buhârî rivayet etmiştir.)**
(3) Ay'ın yarılması (İnşikâku'l-Kamer)	Yüce Allah şöyle buyurmuştur: *"Kıyamet yaklaştı ve ay yarıldı."* **(Kamer, 1)**
(4) Beytü'l-Makdis'in (Kudüs'ün) fethi	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Kıyametin kopmasından önce altı şeyi say: ... Sonra Beytü'l-Makdis'in fethi..."* **(Buhârî rivayet etmiştir.)**
(5) Amvâs Vebası (Hicrî 18. yılda)	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Sonra koyun kıran hastalığı gibi içinizde yayılacak olan toplu bir ölüm (veba)..."* **(Buhârî rivayet etmiştir.)**

(6) Malın bollaşması	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Sonra mal o kadar çoğalacak ki, bir adama yüz dinar verilecek de o (bunu az bularak) yine de öfkelenecek (memnun olmayacak)."* **(Buhârî rivayet etmiştir.)**
(7) Fitnelerin çoğalması	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Karanlık gecenin parçaları gibi (peş peşe gelecek) fitnelerden önce salih ameller işlemekte acele edin."* **(Müslim rivayet etmiştir.)**
(8) İki büyük topluluğun birbiriyle savaşması	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Davaları (iddiaları) bir olan iki büyük topluluk birbiriyle savaşmadıkça kıyamet kopmaz."* **(Buhârî ve Müslim ittifakla rivayet etmiştir.)**
(9) Yalancıların (sahte peygamberlerin) çoğalması	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Ümmetimin içinde her biri kendisinin peygamber olduğunu iddia eden otuz yalancı çıkacaktır."* **(Ebû Dâvûd rivayet etmiş, Elbânî sahih demiştir.)**
(10) Emanetin zayi edilmesi	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Emanet zayi edildiği zaman kıyameti bekle."* **(Buhârî rivayet etmiştir.)**
(11) İlmin kaldırılması	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Şüphesiz Allah ilmi kullarından söküp alarak çekip çıkarmaz; fakat âlimlerin ruhunu kabzetmek (ölümü) suretiyle ilmi ortadan kaldırır."* **(Buhârî ve Müslim ittifakla rivayet etmiştir.)**
(12) Cehaletin çoğalması	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"...Geriye cahil insanlar kalır."* Ve yine buyurmuştur ki: *"İlmin kaldırılması ve cehaletin yerleşmesi kıyamet alametlerindendir."* **(Buhârî ve Müslim her ikisini de ittifakla rivayet etmiştir.)**
(13) Zinanın yayılması	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Kıyamet alametlerindendir ki; ... zina açıkça yayılır."* **(Buhârî ve Müslim ittifakla rivayet etmiştir.)**
(14) Haram mal yenilmesi	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"İnsanların üzerine öyle bir zaman gelecektir ki, kişi malı helalden mi yoksa haramdan mı aldığına hiç aldırmayacaktır."* **(Nesâî rivayet etmiş, Elbânî sahih demiştir.)**

(15) Adam öldürmenin (Herc) çoğalması	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"'Herc' çoğalmadıkça kıyamet kopmaz."* Sahabiler: "Herc nedir ya Resulallah?" diye sordular. Buyurdu ki: *"Adam öldürmektir, adam öldürmektir."* **(Buhârî ve Müslim ittifakla rivayet etmiştir.)**
(16) Zamanın kısalması (yaklaşması)	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Zaman kısalır (yaklaşır)."* **(Buhârî ve Müslim ittifakla rivayet etmiştir.)** Sünen sahiplerinin rivayetinde ise şu ziyade vardır: *"Öyle ki bir yıl bir ay gibi, bir ay bir hafta gibi (kısa) olur..."*
(17) Depremlerin çoğalması	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"İlim kabzedilmedikçe ve depremler çoğalmadıkça kıyamet kopmaz."* **(Buhârî ve Müslim ittifakla rivayet etmiştir.)**
(18) Kadınların çoğalıp erkeklerin azalması	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Kıyamet alametlerindendir ki; ... kadınlar çoğalır, erkekler azalır."* **(Buhârî ve Müslim ittifakla rivayet etmiştir.)**
(19) İnsanların yüksek binalar yapmada yarışması	Kendisine kıyamet alametleri sorulduğunda Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Yalın ayak, çıplak (fakir) kimselerin yüksek binalar yapmada birbirleriyle yarıştıklarını görmendir."* **(Buhârî ve Müslim ittifakla rivayet etmiştir.)**
(20) Dünyalık elde etmede yarışmak	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Sizin için dünyanın (nimetlerinin) önünüze serilmesinden ve bu hususta birbirinizle yarışa girmenizden korkuyorum."* **(Buhârî ve Müslim ittifakla rivayet etmiştir.)**
(21) Zalimlerin yardımcılarının çoğalması	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Ahir zamanda Allah'ın gazabı içinde sabaha çıkan birtakım kolluk kuvvetleri (zalim yardımcıları) olacaktır..."* **(Ahmed rivayet etmiş, Elbânî sahih demiştir.)**
(22) Akrabalık bağlarının kesilmesi (Sıla-i rahmin terk edilmesi)	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"...Ve akrabalık bağlarının koparılması ortaya çıkmadıkça kıyamet kopmaz."* **(Ahmed rivayet etmiş, Elbânî sahih demiştir.)**
(23) Yalancı şahitliğin çoğalması	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Şüphesiz kıyametin hemen öncesinde ... yalancı şahitlik ve hakkı (doğru şahitliği) gizlemek vardır."* **(Ahmed rivayet etmiş, Elbânî sahih demiştir.)**

(24) Çalgı aletlerinin (ve haramların) helal sayılması	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Ümmetimden zinayı, ipeği, içkiyi ve çalgı aletlerini helal sayan topluluklar mutlaka çıkacaktır."* **(Buhârî rivayet etmiştir.)**
(25) Mesh (suret değişimi), hasf (yere batma) ve kazf (gökten taş yağması)	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Ümmetimde yere batma, suret değişimi ve gökten taş yağması olayları meydana gelmedikçe kıyamet kopmaz."* **(İbn Hibbân rivayet etmiş, Elbânî sahih demiştir.)**
(26) Cariyenin kendi efendisini doğurması	Kendisine kıyamet alametleri sorulduğunda Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Cariyenin kendi hanımefendisini (veya efendisini) doğurmasıdır."* **(Buhârî ve Müslim ittifakla rivayet etmiştir.)**
(27) Hıyanetin çoğalması	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"...Güvenilir kimseye hainlik isnat edilip, hain kimseye güvenilmedikçe kıyamet kopmaz."* **(Hâkim ve diğerleri rivayet etmiş, Elbânî sahih demiştir.)**
(28) Ticaretin çoğalması	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Kıyametin hemen öncesinde ... ticaretin o kadar yayılması vardır ki, kadın ticaret hususunda kocasına yardım eder."* **(Ahmed rivayet etmiş, Elbânî sahih demiştir.)**
(29) Yazının (kitabetin) çoğalması	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Kıyamet alametlerindendir ki; ... kalem (yazı) yaygınlaşır."* **(Ahmed rivayet etmiş, Elbânî bunu şahit olarak zikretmiştir.)**
(30) Mescitlerin süslenmesi (ve mescitlerle övünülmesi)	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"İnsanlar mescitler hususunda birbirlerine karşı övünmedikçe kıyamet kopmaz."* **(Sünen sahipleri rivayet etmiş, Elbânî sahih demiştir.)**
(31) Dalalet (sapıklık) davetçilerinin çoğalması	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Cehennemin kapılarında duran davetçiler vardır; kim onların davetine icabet ederse onu cehennemin içine atarlar."* **(Buhârî ve Müslim ittifakla rivayet etmiştir.)**
(32) Yalancının doğrulanması	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"İnsanların üzerine öyle aldatıcı yıllar gelecektir ki, o yıllarda yalancı doğrulanır (doğru sözlü ise yalanlanır)."* **(İbn Mâce rivayet etmiş, Elbânî sahih demiştir.)**

(33) Söz ve fiilde çirkinlik (fuhşiyat)	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Çirkinlik (fuhuş) ortaya çıkmadıkça kıyamet kopmaz."* **(İbn Hibbân ve Hâkim rivayet etmiş, Elbânî li-gayrihi sahih demiştir.)**
(34) Ruveybida'nın (değersiz kimselerin) söz sahibi olması	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"O yıllarda ruveybida konuşur (söz sahibi olur)."* **(İbn Mâce rivayet etmiş, Elbânî sahih demiştir.)** Ruveybida: *"Genel/kamu işleri hakkında konuşan sefih (değersiz, ahmak) kimsedir."*
(35) Kötü komşuluk	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"...ve kötü komşuluk ortaya çıkmadıkça kıyamet kopmaz."* **(Hâkim ve diğerleri rivayet etmiş, Elbânî sahih demiştir.)**
(36) Ölümü temenni etmek	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Bir adam bir başkasının kabrinin yanından geçip: 'Keşke bunun yerinde ben olsaydım!' demedikçe kıyamet kopmaz."* **(Buhârî ve Müslim rivayet etmiştir.)**
(37) Hicaz'dan bir ateşin çıkması	Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Hicaz topraklarından, Busrâ'daki develerin boyunlarını aydınlatan bir ateş çıkmadıkça kıyamet kopmaz."* **(Buhârî ve Müslim rivayet etmiştir.)**

Önemli Uyarılar:

- Kıyametin küçük alametlerinin tamamlanmamış olması, büyük alametlerin uzak olduğu anlamına gelmez; aksine Kur'ân-ı Kerîm'in kaldırılması gibi bazı küçük alametler büyük alametlerle birlikte meydana gelecektir.
- Müslüman, meydana gelen olayları kıyamet alametlerine yorma (tenzîl) konusunda aşırıya gitmekten sakınmalı ve Nebi'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) gönderilmesi ve ayın yarılması gibi kesin ve ayrıntılı olarak bilinenler dışında hiçbir şey hakkında kesin hüküm vermemelidir. Naslarda genel (mücmel) olarak gelen hususların ise kıyametin yaklaştığına birer alamet olduğunu tasdik etmek gerekir; ancak bunları belirli olaylara uyarlamak yalnızca bir zandan ibarettir.
- Yukarıda zikredilen kıyamet alametlerinin çoğu fiilen gerçekleşmiştir. Bu durum büyük alametlerin yaklaştığının bir göstergesidir. Öyleyse Müslüman bundan ibret almalı ve "Hiç kimsenin başkası için hiçbir şeye güç yetiremeyeceği, o gün emrin yalnız Allah'a ait olduğu" din (hesap) gününe hazırlanmak için gayret göstermelidir.

KIYAMETİN BÜYÜK ALAMETLERİ

Kıyametin küçük alametleri zamanın akışı içerisinde peyderpey meydana gelirken, büyük alametleri muazzam ayetlerdir (alametlerdir). Bunlar ortaya çıktığında birbirini izler ve insanlar imtihan zamanından sonun eşiğine geçmiş olurlar. Nitekim Sahîh-i İbn Hibbân'da şöyle buyrulmuştur: *"Alametlerin birbirini izleyerek çıkması, bir ipteki boncukların peş peşe dizilmesi (dökülmesi) gibidir."* Büyük alametler; dünya düzenini altüst eden, dünyanın sonunun yaklaştığını haber veren ve mazeretleri ortadan kaldıran devasa olaylardır. Bunların vahiyle bildirilmesi; varılacak hakikati hatırlatmak, tövbeye koşmaya ve Allah'tan gelen geri çevrilemez güne hazırlanmaya bir çağrıdır.

Büyük alametlerin açıklanması hususunda gelen en önemli rivayetlerden biri, Müslim'in Huzeyfe bin Esîd el-Gıfârî'den (radıyallahu anh) rivayet ettiği şu hadistir:

> *"Biz kendi aramızda müzakere ederken Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) yanımıza çıkageldi ve: 'Neyi müzakere ediyorsunuz?' diye sordu. Sahabiler: 'Kıyameti anıyoruz' dediler. Bunun üzerine şöyle buyurdu: 'Şüphesiz siz ondan önce on alamet görmedikçe kıyamet kopmayacaktır.' Sonra bunları zikretti..."*

Buradaki "on alamet" ifadesi sınırlama (hasr) amacıyla değildir; zira buradaki sayı yalnızca dikkat çekmek içindir. Aynı şekilde bu alametlerin sıralaması da bazılarının sırası zikredilmiş olsa bile tamamı için açıkça bildirilmemiştir.

Önemli Uyarı: İlim ehli, bazı küçük alametlerin büyük alametlerle eş zamanlı olarak gerçekleşeceğini belirtmişlerdir. Bunlardan bazıları şunlardır:

Hoş (Tatlı) Rüzgâr	Müslim'in rivayet ettiği hadiste belirtildiği gibidir: *"Sonra Allah hoş bir rüzgâr gönderir de kalbinde hardal tanesi ağırlığınca iman bulunan herkesin ruhunu kabzeder."* Böylece yeryüzünde hiçbir mümin kalmaz. Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Yeryüzünde 'Allah, Allah' denildiği sürece kıyamet kopmaz."* (Müslim) Ahmed'in rivayetinde ise: *"Yeryüzünde 'Lâ ilâhe illallah' denildiği sürece..."* şeklindedir. Buhârî'nin hadisinde ise: *"Kıyamet kendileri hayatta iken kopacak olan kimseler, insanların en şerlileridir"* buyrulmuştur.
Kur'ân'ın Kaldırılması	Dârimî'nin İbn Mes'ûd'dan (radıyallahu anh) naklettiği rivayette olduğu gibidir: *"Bir gece Kur'ân (alınıp) kaldırılır ki, ne bir mushafta ne de bir kimsenin kalbinde tek bir ayet bile bırakılmaz; hepsi kaldırılır."*
Kâbe'nin Yıkılması	Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Kâbe'yi Habeşlilerden ince bacaklı biri (Zü's-Süveykateyn) tahrip edecektir."* **(Buhârî ve Müslim)**

1. Mehdî'nin Ortaya Çıkması

Kimdir?	Nebi'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) Ehl-i Beyt'inden, Hasan bin Ali'nin (radıyallahu anhuma) soyundan bir zattır. Adı Muhammed –veya Ahmed– bin Abdullah'tır. Alnı açık (saçları başının ön kısmından dökülmüş) ve burnu kemerli/uzuncadır.
Çıkışı	Doğu tarafından çıkar. İnsanların ihtilaf içinde olduğu ve sarsıntıların (zelzelelerin) yaşandığı bir dönemde gönderilir. Daha önce bu halde değilken Allah bir gecede onun tövbesini kabul eder ve kendisini muvaffak kılar. Zulüm ve haksızlıkla dolduğu gibi yeryüzünü adalet ve hakkaniyetle doldurur. Yedi yıl hüküm sürer ve Mesîh (İsa aleyhisselam) onun arkasında namaz kılar. Vefat ettiğinde ise fitnelerin çokluğundan dolayı ondan sonraki hayatta bir hayır kalmaz.
Uyarı	Süfyân es-Sevrî'den (rahimehullah) şöyle nakledilmiştir: *"Mehdî senin yanından geçse ve sen evinde olsan bile, insanlar onun etrafında toplanıncaya kadar yanına çıkma."* [el-Âcurrî'nin Ebû Dâvûd'a Soruları]

2. Mesîh Deccâl'in Ortaya Çıkması

Kimdir? Çıkışı	Âdemoğullarından bir adamdır. Sağ gözü kördür (tek gözlü), diğer gözü ise sanki dışarı fırlamış (salkımdan taşmış) bir üzüm tanesi gibidir. Ahir zamanda öfkeleneceği bir öfke sebebiyle ortaya çıkar ve insanlar onunla fitneye (imtihana) düşerler.
Fitnesi	Kendisine olağanüstü haller (harikuladelikler) verilir; mesela göğe yağmur yağdırmasını, yere bitki bitirmesini emreder de Allah'ın izniyle ona icabet ederler. Yeryüzünün hazineleri peşine takılır. Bir adama musallat olur, onu öldürür ve sonra diriltir. Önce peygamber olduğunu iddia eder —hâlbuki Muhammed'den (sallallahu aleyhi ve sellem) sonra peygamber yoktur—, ardından da Allah olduğunu iddia eder —hâlbuki Allah azze ve celle tek gözlü değildir—.
Kalış Süresi	Yeryüzünde kırk gün kalır: Bir günü bir yıl gibi, bir günü bir ay gibi, bir günü bir hafta gibi, geri kalan günleri ise bizim günlerimiz gibidir. Mekke ve Medine hariç bütün yeryüzünü dolaşır; melekler onun bu iki şehre girmesine engel olurlar.
Helakı	Mehdî ortaya çıkar ve Müslümanlar Beytü'l-Makdis'te (Kudüs'te) onun etrafında toplanırlar. Ardından Meryem oğlu İsa (aleyhisselam) iner ve Mesîh Deccâl'i mızrağıyla öldürür. Böylece Allah'ın düşmanı helak olur ve onunla birlikte savaşan Yahudiler de helak olurlar.

Yapılması Gereken (Vacip)	*"Kim Deccâl'i (çıktığını) duyarsa ondan uzak dursun."* **(Ebû Dâvûd)** Eğer buna güç yetiremezse: *"Sizden kim ona yetişirse, ona Kehf Sûresi'nin başındaki ayetleri okusun."* **(Müslim)**

Kenar Notu: Ecle'l-Cebhe: Başının ön kısmındaki saçları dökülmüş olan. **Akne'l-Enf:** Burnu kemerli, yüksek veya uzun olan.

3. İsa'nın (aleyhisselam) İnmesi

Göğe Yükselmesi	Yahudilerin İsa'ya (aleyhisselam) olan düşmanlıkları şiddetlenip onu öldürmek istediklerinde, Allah azze ve celle onu göğe yükseltmiştir: *"Seni vefat ettirecek (dünyadan alacak) ve kendi katıma yükselteceğim"* [Âl-i İmrân: 55]. O, Allah'ın dilediği vakte kadar oradadır.
İnişi	İnişi hakkında şöyle buyrulmuştur: *"Şam'ın doğusundaki beyaz minarenin yanına, sarıya boyanmış iki elbise (mehrûdeteyn) içinde, ellerini iki meleğin kanatları üzerine koymuş olarak iner. Başını eğdiğinde (su) damlar, kaldırdığında ise ondan inci taneleri gibi gümüşi damlacıklar (cümân) dökülür."*
Özellikleri	Sahih hadislerde onun şöyle olduğu bildirilmiştir: *"Orta boylu, kırmızıya çalan beyaz tenli," "eti dolgun (ceʿd)," "geniş göğüslü," "buğday benizli," "kulak memelerine kadar uzanan saçları (limme) olan," "saçı düz bir adamdır."*
Deccâl'i Öldürmesi	İsa (aleyhisselatu vesselam) onu arar ve mızrağıyla Deccâl'e doğru gider. Deccâl onu görünce tuzun suda eridiği gibi erimeye başlar. Eğer onu kendi haline bıraksaydı helak oluncaya kadar eriyip giderdi; fakat Allah onu İsa'nın eliyle öldürür ve mızrağındaki kanını insanlara gösterir. Onu doğudaki Lûd kapısında yakalayıp öldürür; Allah azze ve celle onu Efîk yokuşunda helak eder.
İnsanlara İmamlık Etmesi	*"Ondan sonra insanlar, aralarında hiçbir düşmanlık olmaksızın yedi yıl yaşarlar. Meryem oğlu İsa (aleyhisselatu vesselam) ümmetimin içinde Muhammed'i (sallallahu aleyhi ve sellem) tasdik edici olarak ve onun dini (şeriati) üzere adil bir hakem ve hakkaniyetli, hidayete ermiş bir imam olarak bulunur. İnsanlarla İslam üzere savaşır; haçı kırar, domuzu öldürür, namaz onun arkasında (tek cemaat halinde) toplanır, cizyeyi kaldırır, zekâtı terk eder (mal çokluğundan dolayı artık ne bir koyun ne de bir deve için zekât memuru koşturulur) ve kin, nefret ile haset ortadan kalkar..."*
Kalış Süresi ve Vefatı	İsa (aleyhisselatu vesselam) yeryüzünde kırk yıl kalır, sonra vefat eder ve Müslümanlar onun cenaze namazını kılarlar. Bu durum Ye'cûc ve Me'cûc'un helakinden sonra gerçekleşir.

Kenar Notu: **Mehrûdeteyn:** İki parça kumaş veya iki kat elbise. **el-Cümân:** İnci görünümünde boyanmış gümüş tanecikleri.

4. Ye'cûc ve Me'cûc'un Çıkması

Kimlerdir?	Onlar Âdemoğullarından bir topluluktur. Nitekim cehennemliklerin çıkarılması (ba'sü'n-nâr) hadisinde şöyle buyrulmuştur: *"Müjdelenin! Zira sizden bir kişiye karşılık Ye'cûc ve Me'cûc'dan bin kişi (cehenneme gidecek) vardır."* **(Buhârî ve Müslim)** Zülkarneyn zamanında ortaya çıkmışlar, o da üzerlerine demirden bir set inşa edip üzerine erimiş bakır dökmüştür. Allah onların çıkmasını dileyinceye kadar bu seddin arkasında kalırlar.
Çıkışları	Deccâl'in helakinden yedi yıl sonra, İsa (aleyhisselam) zamanında çıkarlar. Allah Teâlâ onların çıkışını İsa'ya bildirir ve müminleri Tûr dağında toplamasını emreder. *"Öncüleri Taberiye Gölü'ne uğrar ve içindeki bütün suyu içerler." "Sonra Beytü'l-Makdis'teki (Kudüs'teki) Hamr dağına varıncaya kadar yürürler."*
Azgınlıkları	Kendi güçlerine aldanarak şöyle derler: *"Yeryüzündekileri öldürdük, haydi şimdi de göktekileri öldürelim!"* Bunun üzerine oklarını göğe doğru atarlar, Allah da oklarını kana bulanmış olarak kendilerine geri çevirir.
Helak Olmaları	Kuşatmaları şiddetlenince İsa ve beraberindekiler Allah'a dua ederler. *"Bunun üzerine Allah onların boyunlarına 'negaf' (kurtçuklar) musallat eder de tek bir kişinin ölümü gibi hepsi birden (ansızın) yere serilip ölürler." "Sonra Allah horasan develerinin boyunları gibi (iri) kuşlar gönderir; bu kuşlar onları taşıyıp Allah'ın dilediği yere atarlar. Ardından Allah bir yağmur gönderir..."*

Kenar Notu: en-Negaf: Deve ve koyunların burunlarında oluşan kurtçuklar; tekili negafedir. **Nüşşâbehum:** Nüşşâbe kelimesinin çoğuludur ve ok anlamına gelir.

5. Yer Batmaları (Husûfât)

Müslim şu hadisi rivayet etmiştir: *"Şüphesiz siz ondan önce on alamet görmedikçe kıyamet kopmayacaktır."* Bunlar arasında şunları da saymıştır: *"Üç yer batması: Doğuda bir yer batması, batıda bir yer batması ve Arap Yarımadası'nda bir yer batması."* Bunların gerçekleşip gerçekleşmediği hususunda ihtilaf edilmiştir.

Görünüşe göre en doğru olanı —en iyisini Allah bilir— bunların ahir zamanda insanlar arasında kötülük çoğaldığında ve günahlar yayıldığında meydana geleceğidir.

6. Duman (Duhân)

Allah azze ve celle şöyle buyurmuştur: *"Göğün apaçık bir duman getireceği günü gözle!"* **[Duhân: 10]**

İbn Mes'ûd (radıyallahu anh)	Bunu, Nebi'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) kendilerine beddua etmesi üzerine Kureyş'in başına gelen şiddetli kıtlık (ve açlıktan gözlerinin dumanlı görmesi) şeklinde tevil etmiştir.
İbn Abbâs (radıyallahu anhumâ) ve diğerleri	Bunu ahir zamanda meydana gelecek gerçek bir duman olarak yorumlamışlardır. Müslim'in rivayet ettiği şu hadis de bunu desteklemektedir: *"Altı şey gelmeden önce salih amellere koşun: Güneşin batıdan doğması veya duman..."*

7. Güneşin Batıdan Doğması

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Rabbinin bazı alametleri geldiği gün, daha önce iman etmemiş olan kimseye imanı fayda vermez"* **[En'âm: 158]** Şeyhayn (Buhârî ve Müslim), Nebi'den (sallallahu aleyhi ve sellem) şunu rivayet etmişlerdir: *"Güneş batıdan doğmadıkça kıyamet kopmaz. İnsanlar onu görünce yeryüzündeki herkes iman eder. İşte o zaman: 'Daha önce iman etmemiş olan kimseye imanı fayda vermez' (ayeti tahakkuk eder)."*

8. Dâbbe'nin (Yerden Bir Canlının) Çıkması

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Söz (yani isyan, fısk ve azgınlıkta ileri gitmeleri sebebiyle haklarındaki azap vaadi) başlarına gerçekleştiği zaman, onlara yerden kendileriyle konuşan bir canlı (Dâbbe) çıkarırız"* **[Neml: 82]** Kuşluk vakti insanların üzerine çıkar. Ahmed ve Tirmizî, Nebi'den (sallallahu aleyhi ve sellem) şunu rivayet etmişlerdir: *"Dâbbe yanında Musa'nın asası ve Süleyman'ın mührü olduğu halde çıkar. Asa ile müminin yüzünü parlatır, mühür ile de kâfirin burnunu damgalar. Öyle ki aynı sofrada oturan insanlar bir araya gelirler de birine 'Ey mümin!', diğerine 'Ey kâfir!' derler."* Bu dâbbenin Salih'in (aleyhisselam) devesinin yavrusu olduğu da söylenmiştir; en iyisini Allah bilir.

9. İnsanları Haşir Yerine Toplayan Ateş

Kıyametin büyük alametlerinin sonuncusudur ve hemen ardından kıyamet kopar. Müslim şu hadisi rivayet etmiştir: *"Bunun sonuncusu ise Yemen'den çıkıp insanları mahşer yerlerine süren bir ateştir."* Bir başka rivayette: *"Aden çukurundan çıkıp insanları göç ettiren (süren) bir ateştir"* buyurulmuştur. Ahmed ve Tirmizî'de ise: *"Kıyamet gününden önce Hadramut denizinden —veya Hadramut'tan— insanları toplayan (haşreden) bir ateş çıkacaktır"* şeklindedir. Buhârî'de Enes'ten (radıyallahu anh) muallak olarak rivayet edilen hadiste ise: *"İnsanları doğudan batıya doğru toplayan bir ateştir"* buyurulmuştur.

KIYAMET ALAMETLERİ VE DEHŞETLERİ HAKKINDA VARİT OLAN AYETLERDEN BAZILARI

Kıyamet Ne Zamandır?

"Sana kıyametin ne zaman gelip çatacağını soruyorlar. De ki: 'Onun ilmi ancak Rabbimin katındadır. Onu tam vaktinde ancak O ortaya çıkaracaktır. O, göklere de yere de ağır gelmiştir. O size ancak ansızın gelecektir.' Sanki sen onu çok iyi biliyormuşsun gibi sana soruyorlar. De ki: 'Onun ilmi ancak Allah katındadır; fakat insanların çoğu bilmezler.'" **[A'râf: 187]**

"Kıyametin kopması ise, göz açıp kapayıncaya kadar, yahut daha da yakındır." **[Nahl: 77]**

"Kıyamet mutlaka gelecektir. Onun vaktini neredeyse gizleyeceğim." **[Tâhâ: 15]**

"Kıyamet vakti hakkındaki bilgi ancak Allah'ın katındadır." **[Lokmân: 34]**

"İnsanlar sana kıyametin vaktini soruyorlar. De ki: 'Onun ilmi ancak Allah katındadır.' Ne bilirsin, belki de kıyamet yakındır!" **[Ahzâb: 63]**

"Kıyamet vaktinin bilgisi O'na havale edilir." **[Fussilet: 47]**

"Ne bilirsin, belki de kıyamet yakındır!" **[Şûrâ: 17]**

"Kıyametin bilgisi de O'nun katındadır." **[Zuhruf: 85]**

"Sana kıyametin ne zaman olacağını soruyorlar. Onu anmak (bilip söylemek) senin neyine! Onun nihai ilmi yalnızca Rabbine aittir." **[Nâziât: 42-44]**

Kıyametin Küçük Alametleri:

"Onlar kıyametin kendilerine ansızın gelmesinden başka bir şey mi bekliyorlar? İşte onun alametleri gelmiştir. Kendilerine gelip çatınca ibret almaları neye yarar!" **[Muhammed: 18]**

"İnsanların kendi elleriyle yapıp ettikleri yüzünden karada ve denizde fesat (bozulma) ortaya çıktı ki, Allah yaptıklarının bir kısmını onlara tattırsın; belki (haksızlıktan) dönerler." **[Rûm: 41]**

"Kıyamet yaklaştı ve ay yarıldı." **[Kamer: 1]**

Kıyametin Büyük Alametleri:

"Rabbimin vaadi gelince onu (Zülkarneyn'in Ye'cûc ve Me'cûc üzerine inşa ettiği seddi) yerle bir eder. Rabbimin vaadi haktır." **[Kehf: 98]**

"Nihayet Ye'cûc ve Me'cûc'un (seddi) açıldığı ve onların her tepeden akın ettiği zaman..." **[Enbiyâ: 96]**

"Şüphesiz o (yani İsa'nın aleyhisselam inmesi), kıyamet için bir ilimdir (alamettir). Onun hakkında asla şüphe etmeyin." **[Zuhruf: 61]**

"Ehl-i Kitap'tan hiç kimse yoktur ki ölümünden önce ona (inişinden sonra İsa'ya aleyhisselam) mutlaka iman etmiş olmasın. Kıyamet gününde de o, onların aleyhine şahit olacaktır." **[Nisâ: 159]**

"Göğün, insanları bürüyecek apaçık bir duman getireceği günü gözle!" **[Duhân: 10-11]**

"O söz (azap) başlarına geldiği zaman, onlara yerden bir canlı (Dâbbe) çıkarırız ki, o kendilerine insanların ayetlerimize kesin olarak inanmadıklarını söyler." **[Neml: 82]**

"Rabbinin bazı alametleri (güneşin batıdan doğması) geldiği gün, daha önce iman etmemiş yahut imanında bir hayır kazanmamış olan kimseye imanı fayda vermez." **[En'âm: 158]**

Kıyamet Gününün Dehşetleri:

Yeryüzünün Akıbeti:

"Yer dümdüz edilip uzatıldığı, içindekileri dışarı atıp boşaldığı zaman..." **[İnşikâk: 3-4]**

"Yer o şiddetli sarsıntısıyla sarsıldığı ve ağırlıklarını dışarı çıkardığı zaman..." **[Zilzâl: 1-2]**

"Yer şiddetle sarsıldığı zaman..." **[Vâkıa: 4]**

"O gün yer ve dağlar sarsılır..." **[Müzzemmil: 14]**

"Hayır! Yer birbiri ardınca sarsılıp dümdüz edildiği zaman..." **[Fecr: 21]**

"Yer ve dağlar kaldırılıp birbirine tek bir çarpışla çarpılıp darmadağın edildiği zaman..." **[Hâkka: 14]**

Dağların Akıbeti:

"Dağlar yürütüldüğü zaman..." **[Tekvîr: 3]**

"Sana dağları sorarlar. De ki: 'Rabbim onları ufalayıp savuracak, yerlerini dümdüz, bomboş bir alan halinde bırakacaktır...'" **[Tâhâ: 105-106]**

"'...Orada ne bir çukur ne de bir tümsek göreceksin.'" **[Tâhâ: 107]**

"...ve dağlar akıp giden kum yığınına döndüğü zaman." **[Müzzemmil: 14]**

"Dağlar da atılmış renkli yün gibi olur." **[Kâria: 5]**

"Dağlar da parçalanıp un ufak olduğu ve etrafa saçılan toz zerrecikleri haline geldiği zaman..." **[Vâkıa: 5-6]**

Güneş, Ay ve Yıldızların Akıbeti:

"Güneş dürülüp ışığı söndürüldüğü zaman, yıldızlar bulanıp döküldüğü zaman..." **[Tekvîr: 1-2]**

"Ay tutulduğu, güneş ile ay bir araya getirildiği zaman..." **[Kıyâmet: 8-9]**

"Yıldızlar saçılıp döküldüğü zaman..." **[İnfitâr: 2]**

Denizlerin Akıbeti:

"Denizler kaynatılıp birbirine katıldığı zaman..." **[İnfitâr: 3]**

"Denizler tutuşturulup alevlendirildiği zaman..." **[Tekvîr: 6]**

Gökyüzünün Akıbeti:

"Gök sıyrılıp yerinden koparıldığı zaman..." **[Tekvîr: 11]**

"Gök yarıldığı zaman..." **[İnfitâr: 1]**

"Gök yarılıp parçalandığı zaman..." **[İnşikâk: 1]**

"Gök yarılıp erimiş yağ gibi kıpkırmızı bir gül rengini aldığı zaman..." **[Rahmân: 37]**

"O gün gök beyaz bulutlarla yarılır ve melekler bölük bölük indirilir." **[Furkân: 25]**

"O gün göğü, yazılı sayfaları dürer gibi düreriz." **[Enbiyâ: 104]**

"Gökler de O'nun sağ elinde dürülmüştür." **[Zümer: 67]**

"Gök açılmış ve kapı kapı olmuştur." **[Nebe': 19]**

KIYAMET GÜNÜNÜN DEHŞETLERİ

Kıyametin kopması muazzam bir olaydır ve en büyük dehşetlerinden biri de üst ve alt âlemin (göklerin ve yerin) değişime uğramasıdır. Zira gök, yer ve bunlardaki güneş, ay, yıldızlar, dağlar ve denizler tek başına ibret almaya yetecek devasa dönüşümler geçirirler. Öyleyse bundan sonra gelecek olan arz (Allah'ın huzuruna çıkarılma) ve hesap nasıl olacaktır?!

Kıyamet Günü Gökyüzündeki Değişimler:

(1) Yarılma, Parçalanma ve Zayıflama	*"Gök yarıldığı zaman"* **[İnfitâr: 1]**, *"Gök yarılıp parçalandığı zaman"* **[İnşikâk: 1]**.
(2) Kapılara Dönüşmesi	Yani meleklerin inmesi için yollara ve geçitlere dönüşmesi; *"Gök açılmış ve kapı kapı olmuştur"* **[Nebe': 19]**.
(3) Renginin Değişmesi, İncelmesi ve Gevrekleşmesi	*"Gök yarılıp erimiş yağ gibi kıpkırmızı bir gül rengini aldığı zaman"* **[Rahmân: 37]**. İbn Mes'ûd'dan (radıyallahu anh) şöyle nakledilmiştir: *"Erimiş maden (mühl) ve erimiş yağ gibi çeşitli renklere bürünür, zayıflar ve yarılır."*
(4) Yerinden Sökülüp Alınması	*"Gök sıyrılıp yerinden koparıldığı zaman"* **[Tekvîr: 11]**.
(5) Dürülmesi	*"O gün göğü, yazılı sayfaları dürer gibi düreriz"* **[Enbiyâ: 104]**; *"Gökler de O'nun sağ elinde dürülmüştür"* **[Zümer: 67]**.

Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Kıyamet gününe sanki gözüyle görüyormuş gibi bakmak kimi sevindirirse; 'Güneş dürülüp ışığı söndürüldüğü zaman' (Tekvîr), 'Gök yarıldığı zaman' (İnfitâr) ve 'Gök yarılıp parçalandığı zaman' (İnşikâk) sûrelerini okusun."* **(Tirmizî ve Ahmed rivayet etmiş, Elbânî sahih demiştir.)**

Sahîhayn'da (Buhârî ve Müslim'de) şöyle buyrulmuştur: *"Allah yeri avucuna alır, gökleri de sağ elinde dürer ve sonra: 'Melik (Hükümdar) Benim! Nerede yeryüzünün hükümdarları?' buyurur."* Bunun anlamı; yalnızca Allah azze ve celle'nin hükümranlığının ortaya çıkması ve yaratılmışların saltanatının yok olmasıdır: *"Bugün mülk (hükümranlık) kimindir? Tek ve Kahhâr olan Allah'ındır!"* **[Mü'min/Gâfir: 16]**

Kıyamet Günü Gök Cisimlerindeki Değişimler:

Güneş	Dürülür ve ışığı söner; *"Güneş dürülüp ışığı söndürüldüğü zaman"* **[Tekvîr: 1]**. *"Kıyamet günü güneş ve ay dürülmüş (ışıkları söndürülmüş) haldedir."* **(Buhârî)**
Ay	Dürülür, ışığı gider ve güneşle bir araya getirilir; *"Ay tutulduğu, güneş ile ay bir araya getirildiği zaman"* **[Kıyâmet: 8-9]**. Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Şüphesiz güneş ve ay, cehennemde (ayakları bağlanmış/devrilmiş) iki öküz gibidir."* **(Ebû Ya'lâ ve Tayâlisî rivayet etmiş, Elbânî sahih demiştir.)** Bu durum onlar için bir ceza değildir —çünkü onlar mükellef (sorumlu) değillerdir—; bilakis kendilerine tapanları azarlamak ve rezil rüsva etmek içindir.
Gezegenler ve Yıldızlar	Yıldızlar kararır ve etrafa saçılır; *"Yıldızlar bulanıp döküldüğü zaman"* **[Tekvîr: 2]**, *"Yıldızlar saçılıp döküldüğü zaman"* **[İnfitâr: 2]**.

Kıyamet Günü Yeryüzü ve Üzerindekilerdeki Değişimler:

Yeryüzü	Sarsılır, parçalanıp un ufak edilir ve dümdüz hale getirilir; öyle ki daha önce üzerinde dağlar ve binalar varken artık dümdüz bir ova olur; *"Yer o şiddetli sarsıntısıyla sarsıldığı zaman"* **[Zilzâl: 1]**, *"Yer dümdüz edilip uzatıldığı zaman"* **[İnşikâk: 3]**, *"Hayır! Yer birbiri ardınca sarsılıp dümdüz edildiği zaman"* **[Fecr: 21]**.
Dağlar	Yürütülür, parçalanır ve ardından geriye hiçbir şey kalmayacak şekilde savrulur; yeri dümdüz, bomboş bir alan haline gelir; *"Dağlar yürütüldüğü zaman"* **[Tekvîr: 3]**, *"Dağlar da atılmış renkli yün gibi olur"* **[Kâria: 5]**, *"...ve dağlar akıp giden kum yığınına döndüğü zaman"* **[Müzzemmil: 14]**, *"Rabbim onları ufalayıp savuracak, yerlerini dümdüz, bomboş bir alan halinde bırakacaktır"* **[Tâhâ: 105-106]**.
Denizler	Kaynatılıp taşırılır, suları birbirine karışır ve ardından tutuşturulup alev alev ateş olur; *"Denizler kaynatılıp birbirine katıldığı zaman"* **[İnfitâr: 3]**, *"Denizler tutuşturulup alevlendirildiği zaman"* **[Tekvîr: 6]**.

Bu değişimler kıyametin kopmasından ve Sûr'a üfürülüşün (nefha-i sa'k / bayılma ve ölüm üfürüşünün) ardından meydana gelir. Cennetlikler cennete, cehennemlikler de —Allah bizi oradan korusun— cehenneme girinceye kadar devam eder; ardından her şey yerli yerine oturur. Bunlar birbiri ardınca gelen muazzam değişimlerdir. Nitekim güneş ve ay, o büyüklüklerine ve ışıklarına rağmen çok büyük değişimlere maruz kalırlar. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Göz (manzaranın dehşetinden) kamaştığı, ay tutulduğu (ışığı ve hükmü gittiği) ve güneş ile ay bir araya getirildiği zaman..."* **[Kıyâmet: 7-9]**. İşte o vakit nefisler, bunun Allah'ın hak olan vaadi olduğunu ve kendisine hiçbir şeyin gizli kalmadığı Rablerinin huzuruna varmakta olduklarını anlarlar.

O an insan dehşete kapılarak: *"Kaçacak yer neresi!"* **[Kıyâmet: 10]** diye feryat eder. Kendisine kaçışa dair her türlü ümidi kesen şu cevap gelir: *"Hayır! Hiçbir sığınak yoktur!"* **[Kıyâmet: 11]**. Ne sığınılacak bir kale, ne kaçıp saklanılacak bir dağ vardır; ne de makam, mal ve evlat fayda verir. *"O gün varıp durulacak yer ancak Rabbinin huzurudur"* **[Kıyâmet: 12]**. Orada hakikatler açığa çıkar, maskeler düşer ve dünyanın süsleri yok olup gider. Kul; tövbeyi ertelediği, uzun yaşamayı umduğu ve işin kolay olduğunu sandığı vakitlerde ne kadar büyük bir gaflet içinde olduğunu açıkça görür!

Ey Allah'ın kulu! Güneşi ve ayı halden hale çeviren, göğün ve yerin düzenini değiştiren Zât, seni de amelinden başka hiçbir şeye sahip olmadığın bir duruş yerine sevk etmeye kadirdir. Öyleyse amel defterlerinin dürülüp açılacağı ve amellerin her şeyi bilen, her şeyden haberdar olan Allah'a arz edileceği o gün için ne hazırladın?! Kendisine: *"Oku kitabını! Bugün hesap sorucu olarak kendi nefsin sana yeter"* **[İsrâ: 14]** denilecek olan o saat için ne yaptın?!

Öyleyse nasuh (samimi) bir tövbeye koş ve kalan ömründe iyilik yap ki geçmiş günahların bağışlansın. Bil ki dünya ne kadar uzun sürerse sürsün kısadır; ömür ne kadar uzarsa uzasın sınırlıdır. Gerçek kazanç sahibi; sa'ka (çarpılıp bayılma) anından önce öğüt alan, büyük korkudan önce hazırlık yapan ve boynu bükük, zelil bir halde Rabbinin kapısına sarılan kimsedir. Zira kim Allah ile beraber olursa Allah da onunla beraber olur; kim Allah'a sığınırsa Allah onu barındırır; kim içini (gizlisini) düzeltirse Allah onun dışını (açığını) düzeltir ve kim dönüşünde samimi olursa Allah onun kötülüklerini iyiliklere çevirir.

Allah'ım! Bizi kendisine hatırlatıldığında hatırlayan, öğüt verildiğinde öğüt alan kimselerden eyle; bizi gafillerden kılma.

AHİRETTE MÜMİN VE KÂFİRİN AKIBETİ

Allah Teâlâ ahiret gününde meydana gelecek dehşetleri ve büyük durakları haber vermiştir; o günde yaratılmışların akıbeti, araları mutlak adalet ve engin hikmetle ayrılan birbirine zıt iki yola ayrılır: Müminleri Allah'ın ikramına ve rızasına ulaştıran bir yol ile kâfirleri O'nun yüzüstü bırakmasına (hızlân) ve azabına götüren bir yol. O gün meydana gelecek olan diriliş (ba's ve nüşûr), arz, hesap, amel defterlerinin uçuşması, mizan ve sırat; iman ehlinin imtihan edilip arındırılacağı, mazeretlerin kesileceği ve tasdik ile yalanlamanın sonucunun ortaya çıkacağı belirleyici aşamalardır. Bu aşamaların zikredilmesi; varılacak hakikati hatırlatmak, gafletten sakındırmak ve *"malın da oğulların da fayda vermeyeceği, ancak Allah'a selim bir kalp ile gelen kimsenin kurtulacağı"* güne hazırlanmaya bir çağrıdır.

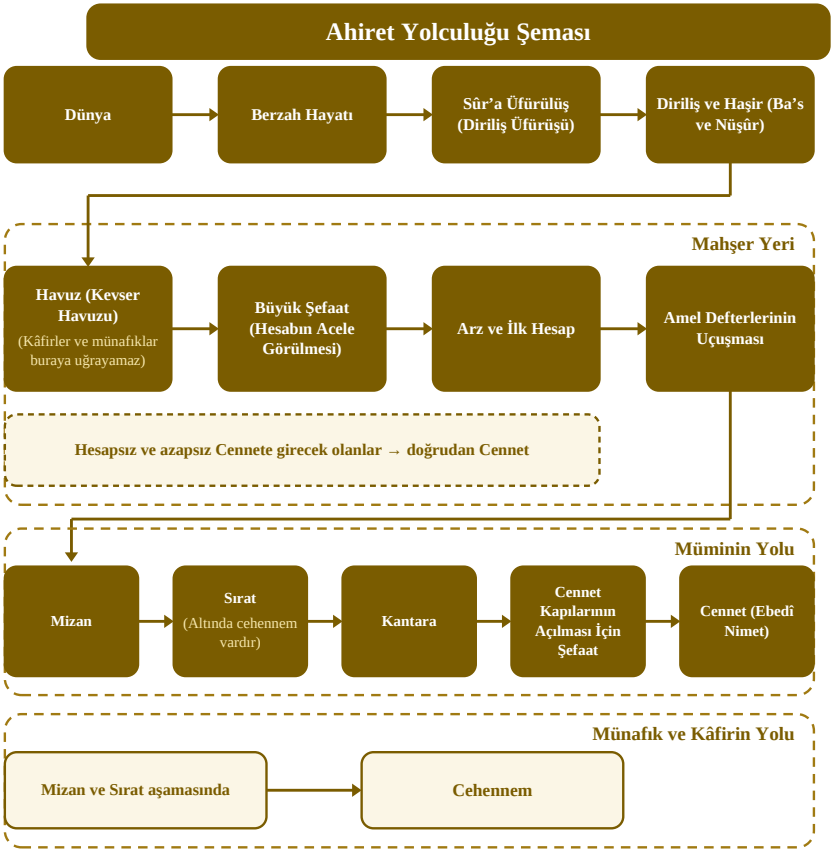

Birinci Durak: Ölüm

Ölüm; Allah Teâlâ'nın bütün yaratılmışlar üzerine yazdığı sabit bir hak ve kaçınılmaz bir yakîndir (kesin gerçektir). Ne bir peygamber ne de bir veli ondan kurtulabilir; hiç kimse vaktinden ne bir an öne geçebilir ne de geri kalabilir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Her nefis ölümü tadacaktır"* **[Enbiyâ: 35]**. Ve yine şöyle buyurmuştur: *"Ölüm sarhoşluğu (sekerâtı) hak ile (gerçek olarak) geldi"* **[Kâf: 19]**. Allah ölümü, kendisinde hiçbir şüphe bulunmayan bir hak ve yakîn olarak isimlendirmiştir. Şu ayet-i kerime de bu kabildendir: *"Sana yakîn (ölüm) gelinceye kadar Rabbine ibadet et"* **[Hicr: 99]**. Selef müfessirleri buradaki *"yakîn"* kelimesiyle kastedilenin ölüm olduğu hususunda icma etmişlerdir. Çünkü ölümde şüphe ortadan kalkar ve amel yurdundan ceza/karşılık yurduna geçiş başlar. Dolayısıyla Ehl-i Sünnet'e göre ölüm bir yok oluş veya hiçlik değil; bir aşamadan başka bir aşamaya geçiş ve Berzah âlemindeki karşılık ile imtihanın başlangıcıdır.

Ayrıca ölümü hatırlamak ve ona hazırlanmak, kalplerin ıslah olmasının ve amellerin dosdoğru hale gelmesinin en büyük sebeplerindendir. Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) ölümü çokça hatırlamaya teşvik etmiş ve bazı Sünen sahiplerinin rivayet ettiği hadiste şöyle buyurmuştur: *"Lezzetleri yıkıp yok edeni (ölümü) çokça anın."* Çünkü ölüm; dünyaya olan bağlılığı keser, emellerin kısalığını hatırlatır, tövbeye koşmaya ve Allah'a kavuşmaya hazırlanmaya sevk eder. Bu sebeple ölüm, Ehl-i Sünnet inancında ahirete geçiş kapısı ve imtihandaki sadakatin bir göstergesidir. Allah onunla ümitvar olan mümine ikramda bulunur; kâfir için ise o, hüsran ve pişmanlık habercisidir: *"Nihayet onlardan birine ölüm gelip çattığında: 'Rabbim! Beni geri gönder' der"* **[Mü'minûn: 99]**. Oysa kesin gerçek (ölüm) geldikten sonra artık dönüş yoktur.

İkinci Durak: Kabir ve Kabrin Nimeti veya Azabı

Âdemoğlu ölüp defnedildiğinde dünya ile ahiret arasındaki Berzah hayatına geçer. Orada iman ve ameline göre nimet veya azap görür. Kitap, Sünnet ve Selef'in icmaı buna delalet etmektedir. Allah Teâlâ Firavun hanedanı hakkında şöyle buyurmuştur: *"Onlar sabah akşam ateşe arz olunurlar."* Bu arz kıyametin kopmasından öncedir ve Berzah azabıdır. *"Kıyamet kopacağı gün de: 'Firavun hanedanını azabın en şiddetlisine sokun' (denilir)"* **[Mü'min/Gâfir: 46]**. Nebi'den (sallallahu aleyhi ve sellem) mütevatir hadislerle; kabirde iki meleğin sorgusu, müminler için kabir nimeti, kâfirler ve münafıklar için de kabir azabı sabit olmuştur.

Hatta Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) her namazında kabir azabından Allah'a sığınırdı; bu da kabir azabının ne denli büyük ve hak olduğunu göstermektedir.

> Şeyhülislâm İbn Teymiyye (rahimehullah) şöyle demiştir: *"Kâfirlerin kabirlerinde azap görecekleri hususunda Sahabe ve Tâbiîn icma etmiştir."* Yine şöyle demiştir: *"Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in ittifakıyla azap ve nimet hem ruha hem de bedene birlikte uygulanır. Ruh bedenden ayrı olarak da nimetlenir ve azap görür; bedenle bağlantılı olarak da azap görür ve beden de ruhla bağlantılıdır."*

Akıllarımızın bu nimet ve azabın keyfiyetini (nasıllığını) kavrayamaması bu inanca engel değildir; zira bu, Allah'ın dilediği şekilde gerçekleşen sabit bir gerçektir. Çünkü Berzah'ta meydana gelen şeyler gayb âlemine aittir; dünya hallerine kıyas edilmez ve duyu organlarıyla idrak edilmez.

> Allâme İbn Useymîn (rahimehullah) şöyle demiştir: *"Kabir azabını, nimetini, kabrin genişlemesini ve daralmasını başkası değil yalnızca ölü idrak eder. Hayatta olanların bunu hissetmemesi onun sabit olmadığını göstermez; tıpkı uyuyan kimsenin rüyasında gördüğü şeyler fiilen (kendi aleminde) yaşanırken etrafındakilerin bundan haberdar olmaması gibi."*

Dolayısıyla kabirde meydana gelecek şeylere iman etmek Ehl-i Sünnet akidesinin temellerinden biridir; kişiyi hazırlık yapmaya sevk eder, gafletten sakındırır ve büyük hesap gününden önce Allah'ın kulları üzerindeki adaletini ve hikmetini ortaya koyar.

Üçüncü Durak: Sûr'a Üfürülmesi

Sûr; boynuz veya borudur. Nitekim bazı Sünen sahiplerinin rivayet ettiği hadiste Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Sûr, kendisine üfürülen bir boynuzdur."* Ona üfürecek olan ise meleklerin en seçkinlerinden biri olan İsrâfîl'dir (aleyhisselam). Hatîb'in Nebi'den (sallallahu aleyhi ve sellem) rivayet ettiği hadiste şöyle buyrulmuştur: *"Sûr'un sahibi (İsrâfîl), yaratıldığı günden beri Sûr'u ağzına dayamış, kendisine ne zaman üfürmesi emredileceğini beklemektedir; emredildiği an üfürecektir."*

Şeyhülislâm İbn Teymiyye'nin (rahimehullah) Mecmûu'l-Fetâvâ (4/260) adlı eserinde açıkladığı üzere Kur'ân-ı Kerîm'de Sûr'a üç kez üfürüleceği zikredilmiştir:

Sûr'a Üç Kez Üfürülüş

(1) Korku Üfürüşü (Nefhatü'l-Feza')	Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Sûr'a üfürüleceği gün, Allah'ın dilediklerî müstesna, göklerde ve yerde bulunan herkes dehşete kapılır ve hepsi boyunlarını bükerek O'na gelirler"* **[Neml: 87]**. Ve yine şöyle buyurmuştur: *"Bunlar sadece, bir an bile gecikmesi (veya kesintisi) olmayan tek bir korkunç sesi bekliyorlar"* **[Sâd: 15]**. (Yani hiçbir gevşemesi ve kesintisi olmayan bir ses.)

(2) Bayılma ve Ölüm Üfürüşü (Nefhatü's-Sa'k)	Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Sûr'a üfürülür ve Allah'ın dilediklerı müstesna, göklerde ve yerde kim varsa hepsi düşüp ölür (bayılır)"* **[Zümer: 68]**. Sahîh-i Müslim'de şöyle geçmektedir: *"Sonra Sûr'a üfürülür; onu işiten herkes mutlaka boynunun bir tarafını (yere düşmek üzere) eğer, diğer tarafını da (sesi dinlemek için) kaldırır. Onu ilk işitecek olan kimse, develerinin su havuzunu sıvamakta olan bir adamdır. O adam düşüp ölür, ardından bütün insanlar da düşüp ölürler."* Şeyhülislâm İbn Teymiyye (rahimehullah) şöyle demiştir: *"İnsanların çoğunluğunun kabul ettiği görüşe göre; melekler ve hatta ölüm meleği Azrail bile dahil olmak üzere bütün yaratılmışlar ölürler. Bu hususta Nebi'ye (sallallahu aleyhi ve sellem) merfû olarak bir hadis rivayet edilmiştir. Müslümanlar, Yahudiler ve Hristiyanlar bunun mümkün olduğu ve Allah'ın buna kadir olduğu konusunda hemfikirdirler."*
(3) Diriliş Üfürüşü (Nefhatü'l-Ba's)	Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Sonra ona bir daha üfürülür; bir de bakarsın ki onlar ayağa kalkmış (etrafına) bakınıyorlar"* **[Zümer: 68]**. Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Kıyamet günü insanlar bayılıp düşerler; ben de onlarla birlikte düşerim. İlk ayılan ben olurum. Bir de bakarım ki Musa, Arş'ın kenarından tutunmuş duruyor. Bilemiyorum; o da düşüp bayılanlar arasındaydı da benden önce mi ayıldı, yoksa Allah'ın istisna ettiklerinden miydi?"* (Müttefekun Aleyh) Buhârî'de Ebû Hüreyre'den (radıyallahu anh) rivayet edilen hadiste, ölüm üfürüşü ile diriliş üfürüşü arasındaki sürenin miktarı şöyle bildirilmiştir: *"İki üfürüş arasında kırk vardır."* (Dinleyenler Ebû Hüreyre'ye): *"Kırk gün mü?"* diye sordular. O: *"Söylemekten kaçınırım (bilmiyorum)"* dedi. *"Kırk ay mı?"* dediler; *"Kaçınırım"* dedi. *"Kırk yıl mı?"* dediler; *"Kaçınırım"* dedi.

Kenar Notu: Esgâ lîten ve rafea lîten: Yere düşmek üzere boynunun bir tarafını eğer ve üfürüşü dinlemek için diğer tarafını kaldırır.

Dördüncü Durak: Diriliş ve Mahşere Sevk Edilme (Ba's ve Nüşûr)

Müslim'de geçtiği üzere Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"O adam düşüp ölür, ardından bütün insanlar da düşüp ölürler. Sonra Allah 'tall' veya 'zıll' gibi bir yağmur gönderir (yağdırır)"* —Tall; gece açık havada gökten inen çiy veya çok hafif çiseleyen yağmurdur— *"ve bu yağmur sayesinde insanların bedenleri, bitkilerin topraktan bitmesi gibi yeniden oluşur."* Bedenler kabirlerindeyken tamamlanır. Oluşumları tamamlandığında Sûr'a ikinci kez üfürülür: *"Sonra ona bir daha üfürülür; bir de bakarsın ki onlar ayağa kalkmış bakınıyorlar"* **[Zümer: 68]**. Böylece kabirlerinden çıkarlar. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Sûr'a üfürülmüştür; bir de bakarsın ki onlar kabirlerinden (kalkıp) Rablerine doğru akın akın gidiyorlar"* **[Yâsîn: 51]**. *"O gün yer yarılır da onlar süratle (kabirlerinden) çıkarlar"* **[Kâf: 44]**. Bunun manası; bedenleri kabirlerde tamamlandıktan sonra diri olarak ve koşar adımlarla kabirlerinden çıkarılmalarıdır. Sonra kendilerine: *"Ey insanlar! Rabbinize gelin"* denilir. *"Onları tutuklayın, çünkü onlar sorguya çekileceklerdir!"* **[Sâffât: 24]**.

Buhârî'nin hadisinde ise şöyle buyrulmuştur: *"Sonra Allah gökten bir su indirir ve insanlar sebzelerin bitmesi gibi yerden biterler. İnsanın her şeyi çürür; ancak bir tek kemik hariç, o da kuyruk sokumu kemiğidir (acbü'z-zeneb). Kıyamet günü yaratılış ondan yeniden terkip edilir (kurulur)."* Ardından insanlar mahşer yerinde yalınayak, çıplak ve sünnetsiz (gurl) olarak toplanırlar. Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Sizler Allah'ın huzuruna yalınayak, çıplak ve sünnetsiz olarak haşrolunacaksınız."* Sonra şu ayeti sonuna kadar okudu: *"İlk yaratmaya nasıl başladıysak, onu öylece iade edeceğiz. Bu, üzerimize aldığımız bir vaattir. Biz bunu mutlaka yapacağız"* **[Enbiyâ: 104]**. Ardından şöyle buyurdu: *"Dikkat edin! Kıyamet günü yaratılmışlar içinde ilk giydirilecek olan İbrahim'dir (aleyhisselam)."* (Müttefekun Aleyh) İnsanlar kıyamet meydanlarında çok uzun bir süre ayakta beklerler ve kendilerini şiddetli bir sıkıntı ve keder kaplar.

Beşinci Durak: Havuz (Kevser Havuzu)

İnsanlar kıyamet meydanlarında toplandıklarında, kendilerini şiddet ve keder sardığında, güneş bir mil mesafeye kadar yaklaşıp şiddetli sıcağı onlara vurduğunda ve en şiddetli susuzluğa kapıldıklarında; Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) o gün kendisine verilecek olan Havuzunun başında durur ve ümmetinden iman edenlere ondan öyle bir su içirir ki, ondan sonra artık ebediyen susamazlar. Ne bir kâfir, ne bir münafık ne de dinde sonradan bid'at çıkaran (muhdis) kimse o Havuza yaklaşabilir.

Havuzun vasfı hakkında varid olan müttefekun aleyh hadislerden biri şudur: *"Şüphesiz benim Havuzum(un iki ucu arası), Eyle ile Aden arasındaki mesafeden daha uzaktır. Suyu kardan daha beyaz, süt ile karıştırılmış baldan daha tatlıdır. Kapları yıldızların sayısından daha çoktur. Bir adamın kendi havuzundan başkalarının develerini kovduğu gibi ben de mutlaka bazı kimseleri ondan kovarım."* Sahabiler: *"Ey Allah'ın Resûlü! O gün bizi tanıyacak mısın?"* diye sordular. Şöyle buyurdu: *"Evet! Sizin, diğer ümmetlerin hiçbirinde bulunmayan bir alametiniz olacaktır: Abdest eserinden dolayı yüzleriniz ve el-ayaklarınız nurlu (gurlen muhaccelîn) olarak yanıma geleceksiniz."* (Gurre; attaki alın beyazlığı, tahcîl ise bacaklardaki beyazlıktır; ikisinin de aslı atlar için kullanılır.)

Ve yine Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Muhammed'in nefsi elinde olan Allah'a yemin olsun ki, onun kapları bulutsuz, karanlık bir gecedeki gökyüzünün yıldızları ve gezegenleri sayısından daha çoktur. Onlar cennet kaplarıdır. Kim ondan içerse ömrünün sonuna kadar bir daha susamaz. Havuza cennetten iki oluk (mîzâb) gürül gürül akar; kim ondan içerse susamaz."* (Müslim rivayet etmiştir.)

Kenar Notu: Mîzâbân: Mîzâb; bir binanın damından suyun akıtıldığı boru veya oluktur.

Allah'ın dininde dinden olmayan şeyleri sonradan icat eden (bid'at çıkaran) herkes Havuza gelmekten men edilir. Kişi Resûlullah'a (sallallahu aleyhi ve sellem) uymakta ne kadar güçlü olursa, Havuza ulaşması da o kadar garantili olur. Nitekim müttefekun aleyh hadiste şöyle buyrulmuştur: *"Dikkat edin! Ümmetimden bir takım adamlar getirilir ve sol tarafa (cehenneme doğru) götürülürler. Ben: 'Ey Rabbim! Onlar benim ashabımdır!' derim. Bana şöyle denilir: 'Senden sonra onların neler icat ettiklerini (bid'atler çıkardıklarını) sen bilmezsin.' Bunun üzerine ben de salih kulun (İsa aleyhisselamın) dediği gibi derim: 'Aralarında bulunduğum sürece onlara şahit idim. Sen beni vefat ettirince (aralarından alınca) artık üzerlerine gözetleyici yalnız Sen oldun' **[Mâide: 117]**. Bana: 'Şüphesiz bunlar, sen kendilerinden ayrıldığından beri gerisin geri (irtidat ederek/dinden dönerek) ökçeleri üzerinde dönüp durdular' denilir."*

Hadislerde müminlerin Sırat köprüsünü geçtikten sonra da Nebi'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) Havuzundan içecekleri bildirilmiştir. Bunda bir çelişki yoktur; çünkü ondan bir yudum içen kimsenin artık ebediyen susamayacağı sabittir. Sırat'tan sonraki içmeleri ise; ya sıcak olan cehennemin üzerinden geçtikleri için meşakkati olmayan hafif bir harareti gidermek içindir ya da susuzluktan değil, sırf lezzet almak içindir.

Tirmizî'de şu hadis geçmektedir: *"Şüphesiz her peygamberin bir havuzu vardır ve onlar hangisinin Havuzuna gelenlerin daha çok olacağı hususunda övünürler. Ben, Havuzuna en çok gelenin (ümmetimin) olmasını ümit ediyorum."* (Elbânî sahih demiştir.) Şüphe yoktur ki Nebi'mizin (sallallahu aleyhi ve sellem) Havuzu, havuzların en büyüğü, en mükemmeli ve ziyaretçisi en bol olanıdır.

Havuz şu an yaratılmış ve mevcuttur. Nitekim hadiste: *"Allah'a yemin olsun ki ben şu an Havuzuma bakmaktayım"* buyrulmuştur (Müttefekun Aleyh).

Altıncı Durak: Büyük Şefaat (Makâm-ı Mahmûd)

Sahîhayn'da Enes'ten (radıyallahu anh) rivayet edilen hadiste şöyle buyrulmuştur: *"Öncekiler ve sonrakiler tek bir düzlükte toplanırlar; öyle ki çağıranın sesi hepsine duyurulur ve bakışlar hepsini kuşatır. Güneş yaklaşır ve insanlara takat getiremeyecekleri, tahammül edemeyecekleri derecede bir keder ve sıkıntı ulaşır. Bunun üzerine insanlar birbirlerine: 'Başınıza ne geldiğini görmüyor musunuz? Rabbiniz katında size şefaat edecek birini aramıyor musunuz?' derler. İnsanlardan bazıları diğerlerine: 'Âdem'e gidin!' der."*

Âdem'e giderler	Hemen Âdem'e gelirler ve ona: 'Sen insanların babasısın; Allah seni kendi eliyle yarattı, sana ruhundan üfledi ve meleklere emretti de sana secde ettiler. Bizim için Rabbine şefaat et; içinde bulunduğumuz hali görmüyor musun, başımıza nelerin geldiğini görmüyor musun?' derler. Âdem ise şöyle der: 'Bugün Rabbim öyle bir gazaplandı ki, bundan önce böylesine hiç gazaplanmamıştı, bundan sonra da böylesine asla gazaplanmayacaktır. Üstelik O beni o ağaçtan men etmişti de ben O'na asi olmuştum. Nefsim, nefsim, nefsim! Benden başkasına gidin; Nûh'a gidin!'
Nûh'a giderler	Bunun üzerine Nûh'a gelirler ve: 'Ey Nûh! Sen yeryüzü halkına gönderilen ilk resulsün ve Allah seni çok şükreden bir kul (abden şekûrâ) olarak nitelendirdi. Bizim için Rabbine şefaat et; içinde bulunduğumuz hali görmüyor musun?' derler. Nûh şöyle der: 'Bugün Rabbim azze ve celle öyle bir gazaplandı ki, bundan önce böylesine hiç gazaplanmamıştı, bundan sonra da böylesine asla gazaplanmayacaktır. Benim ise kavmimin aleyhine yaptığım bir bedduam vardı. Nefsim, nefsim, nefsim! Benden başkasına gidin; İbrahim'e gidin!'
İbrahim'e giderler	Bunun üzerine İbrahim'e gelirler ve: 'Ey İbrahim! Sen Allah'ın nebisi ve yeryüzü halkından seçtiği halîlisin (dostusun). Bizim için Rabbine şefaat et; içinde bulunduğumuz hali görmüyor musun?' derler. İbrahim onlara şöyle der: 'Bugün Rabbim öyle bir gazaplandı ki, bundan önce böylesine hiç gazaplanmamıştı, bundan sonra da böylesine asla gazaplanmayacaktır. Ben ise vaktiyle üç tane yalan söylemiştim' —Ebû Hayyân hadiste bunları zikretmiştir—. 'Nefsim, nefsim, nefsim! Benden başkasına gidin; Musa'ya gidin!'

Musa'ya giderler	Bunun üzerine Musa'ya gelirler ve: 'Ey Musa! Sen Allah'ın resulüsün; Allah risaletiyle ve seninle konuşmasıyla seni insanlara üstün kıldı. Bizim için Rabbine şefaat et; içinde bulunduğumuz hali görmüyor musun?' derler. Musa şöyle der: 'Bugün Rabbim öyle bir gazaplandı ki, bundan önce böylesine hiç gazaplanmamıştı, bundan sonra da böylesine asla gazaplanmayacaktır. Ben ise öldürülmesi bana emredilmemiş olan bir cana kıymıştım. Nefsim, nefsim, nefsim! Benden başkasına gidin; İsa'ya gidin!'
İsa'ya giderler	Bunun üzerine İsa'ya gelirler ve: 'Ey İsa! Sen Allah'ın resulü, Meryem'e ulaştırdığı kelimesi ve kendisinden bir ruhsun; hem beşikte bir bebek iken insanlarla konuştun. Bize şefaat et; içinde bulunduğumuz hali görmüyor musun?' derler. İsa şöyle der: 'Bugün Rabbim öyle bir gazaplandı ki, bundan önce böylesine hiç gazaplanmamıştı, bundan sonra da böylesine asla gazaplanmayacaktır' —ve hiçbir günah zikretmez—. 'Nefsim, nefsim, nefsim! Benden başkasına gidin; Muhammed'e (sallallahu aleyhi ve sellem) gidin!'
Muhammed'e (sallallahu aleyhi ve sellem) giderler	Bunun üzerine Muhammed'e (sallallahu aleyhi ve sellem) gelirler ve: 'Ey Muhammed! Sen Allah'ın resulü ve peygamberlerin sonuncususun; Allah senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlamıştır. Bizim için Rabbine şefaat et; içinde bulunduğumuz hali görmüyor musun?' derler. Ben de hemen kalkıp Arş'ın altına varırım ve Rabbim azze ve celle'ye secdeye kapanırım. Sonra Allah bana, benden önce hiç kimseye açmadığı hamd ve güzel övgü yollarını ilham edip açar. Ardından şöyle denilir: 'Ey Muhammed! Başını kaldır; iste, sana verilecektir ve şefaat et, şefaatin kabul edilecektir!' Ben de başımı kaldırır ve: 'Ümmetim ya Rabbi, ümmetim ya Rabbi!' derim. Bunun üzerine: 'Ey Muhammed! Ümmetinden hesaba çekilmeyecek olanları cennet kapılarından sağ kapıdan içeri koy; onlar diğer kapılarda da insanlarla ortaktırlar' denilir. Sonra Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: *"Nefsim elinde olan Allah'a yemin olsun ki, cennet kapılarının iki kanadı arasındaki mesafe Mekke ile Himyer arası veya Mekke ile Busrâ arası kadardır."*

Yedinci Durak: Arz ve Hesap

Hesap; Allah'ın kullarına kendi amellerini göstermesidir. Kitap, Sünnet ve Müslümanların icmaı ile sabittir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Şüphesiz onların dönüşü ancak bizedir. Sonra onların hesaba çekilmesi de yalnız bize aittir"* **[Gâşiye: 25-26]**. Ahmed'in Âişe'den (radıyallahu anha) rivayet ettiği hadiste şöyle demiştir: Nebi'yi (sallallahu aleyhi ve sellem) bazı namazlarında: *"Allah'ım! Beni kolay bir hesapla hesaba çek"* derken işittim. Namazdan çıkınca: *"Ey Allah'ın Nebisi! Kolay hesap nedir?"* diye sordum. Şöyle buyurdu: *"Allah'ın kulun amel defterine bakılıp (günahlarından) geçilmesidir. Zira ey Âişe, o gün her kim inceden inceye hesaba çekilirse helak olur."*

Mümine gelince; Allah azze ve celle onunla baş başa kalır ve ona günahlarını ikrar ettirir. Müttefekun aleyh hadiste Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: "Şüphesiz Allah mümini kendisine yaklaştırır, onu koruması altına alıp örter ve: 'Şu günahı biliyor musun? Şu günahı biliyor musun?' diye sorar. Mümin: 'Evet, ey Rabbim!' der. Nihayet ona bütün günahlarını ikrar ettirip de mümin artık kendi kendine helak olduğunu düşündüğü zaman Allah şöyle buyurur:

'Ben dünyada iken senin bu günahlarını örtmüştüm; bugün de onları sana bağışlıyorum!' Ve kendisine iyiliklerinin yazılı olduğu defteri verilir."

Kâfirler ve münafıklara gelince; bütün yaratılmışların huzurunda onlara şöyle seslenilir: *"İşte bunlar Rablerine karşı yalan söyleyenlerdir! Dikkat edin, Allah'ın laneti zalimlerin üzerinedir"* **[Hûd: 18]**.

Hesap bütün insanlar için geneldir; ancak Nebi'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) istisna ettikleri hariçtir. Bunlar bu ümmetten —aralarında Ukkâşe bin Mihsan'ın (radıyallahu anh) da bulunduğu— yetmiş bin kişidir. Bunlar hesapsız ve azapsız olarak cennete girerler. Onlar: *"Rukye (okunmayı) talep etmeyen, uğursuzluğa inanmayan, dağlanma tedavisi yaptırmayan ve yalnızca Rablerine tevekkül eden kimselerdir."* (Müttefekun Aleyh) Ahmed'in rivayetinde ise: *"Her bir bin kişiyle birlikte yetmiş bin kişi daha vardır"* buyrulmuştur.

İlk hesaba çekilecek olanlar bu ümmettir. Müslim'in hadisinde şöyle buyrulmuştur: *"Biz dünya ehlinden (zaman bakımından) en son gelenleriz; kıyamet günü ise bütün yaratılmışlardan önce haklarında hüküm verilecek olan ilkleriz."* Müminin amelleri arasında ilk hesaba çekileceği şey ise namazdır. Nitekim bazı Sünen sahiplerinin rivayet ettiği hadiste: *"Kıyamet günü insanların amelleri arasından ilk hesaba çekilecekleri şey namazdır"* buyrulmuştur.

Sekizinci Durak: Amel Defterlerinin Uçuşması (Tetâyürü's-Suhuf)

Arz ve hesap konusu daha önce geçmişti. İnsana, dünyada işlediği ve hafaza (koruyucu/yazıcı) meleklerinin kendisi için kaydettiği amel defterleri verilir. Bu defterler sağ ve sol taraflara doğru uçuşur; bu husus Kitap, Sünnet ve ümmetin icmaı ile sabittir.

Bu durum, insanın kendisinden başka hiç kimseyi hatırlayamayacağı üç şiddetli duraktan biridir. Ebû Dâvûd'un Âişe'den (radıyallahu anha) rivayet ettiği hadiste şöyle anlatılmıştır: Âişe cehennem ateşini hatırladı ve ağladı. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem): *"Seni ağlatan nedir?"* diye sordu. Âişe: *"Cehennemi hatırladım da onun için ağladım; kıyamet günü ailelerinizi hatırlayacak mısınız?"* dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: *"Üç yerde hiç kimse hiç kimseyi hatırlamaz: Mizan başında; terazisi hafif mi gelecek yoksa ağır mı gelecek bilinceye kadar. Amel defteri verilirken —ki o vakit: 'Alın, kitabımı okuyun!' **[Hâkka: 19]** denilir— defteri sağına mı, soluna mı yoksa arka tarafından mı düşecek bilinceye kadar. Ve bir de cehennemin iki yakası arasına Sırat kurulduğu zaman (orayı geçinceye kadar)."*

Amel Defterini Alma Bakımından İnsanların Kısımları

1. Mümin

Amel defterini sağ elinden alır: *"Kitabı sağ eline verilenler ise, işte onlar kitaplarını (sevinçle) okurlar ve kıl kadar bile haksızlığa uğratılmazlar"* **[İsrâ: 71]**. Mümin defterini okur ve içinde gördükleri kendisini sevindirir: *"Kitabı sağ elinden verilen kimse: 'Alın, kitabımı okuyun! Doğrusu ben, hesabımla karşılaşacağımı zaten biliyordum' der"* **[Hâkka: 19-20]**. Hesabı da kolay olur: *"Kimin kitabı sağından verilirse, kolay bir hesapla hesaba çekilecek ve sevinçli olarak ailesine dönecektir"* **[İnşikâk: 7-9]**.

2. Kâfir ve Münafık

Rezil ve rüsva edilmek üzere amel defterini sol eliyle, sırtının arkasından alır; defterinde buldukları kendisine ağır gelir: *"Kitabı sol elinden verilen ise şöyle der: 'Keşke bana kitabım verilmeseydi ve hesabımın ne olduğunu hiç bilmeseydim! Keşke o (ölüm) her şeyi bitirseydi! Malım bana hiçbir fayda sağlamadı. Bütün güç ve saltanatım benden yok olup gitti!'"* **[Hâkka: 25-29]**. Ve kendi kendine helak olmayı çağırarak *"Eyvah helak oldum! Eyvah yazıklar olsun bana!"* diye feryat eder: *"Kimin de kitabı arka tarafından verilirse, derhal yok olmayı (helaki) isteyecek ve alevli ateşe girecektir"* **[İnşikâk: 10-12]**.

Dokuzuncu Durak: Mizan (Terazi)

Mizan, kıyamet günü kulların amellerinin tartılması için kurulur. Kitap, Sünnet ve Selef'in icmaı buna delalet etmektedir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Kimlerin tartıları ağır basarsa, işte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir. Kimlerin de tartıları hafif gelirse, işte onlar kendilerini ziyana uğratanlardır; cehennemde ebedî kalıcıdırlar"* **[Mü'minûn: 102-103]**.

O, iki kefesi bulunan gerçek bir terazidir. Nitekim bazı Sünen sahiplerinin rivayet ettiği hadiste şöyle buyurulmuştur: *"İçerisinde 'Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abduhû ve resûlüh' yazılı bir kart (bitâka) çıkarılır ve (kula): 'Tartının başında hazır bulun!' denilir. Kul: 'Ey Rabbim! Bu bunca amel defterlerinin yanında bu küçücük kart nedir ki?' der. Allah: 'Şüphesiz sana haksızlık yapılmayacaktır' buyurur. (Peygamberimiz) devamla dedi ki: 'Bunun üzerine o büyük amel defterleri bir kefeye, o kart ise diğer kefeye konulur. Defterler hafif gelip havaya uçar, o kart ise ağır basar. Zira Allah'ın ismiyle birlikte hiçbir şey ağır basamaz.'"* (Elbânî sahih demiştir.)

Tartılacak Olan Üç Şeydir	
(1) Amel (İş)	*"İki kelime vardır ki dile hafif, mizanda ağır ve Rahmân'a çok sevimlidir: Sübhânallâhi'l-Azîm, Sübhânallâhi ve bi-hamdihî."* (Müttefekun Aleyh) hadisinden dolayı.
(2) Amel Defterleri (Sahâif)	Yukarıda geçen *"kart"* (bitâka) hadisinden dolayı.
(3) Ameli İşleyen Kişi (Âmil)	*"Kıyamet günü iri yarı, cüsseli bir adam getirilir; fakat Allah katında bir sivrisinek kanadı kadar bile ağırlığı olmaz. İsterseniz şu ayeti okuyun: 'Artık kıyamet günü onlar için hiçbir ölçü (terazi/değer) tutmayacağız' **[Kehf: 105]**"* (Müttefekun Aleyh) hadisinden dolayı.

Onuncu Durak: Sırat

Sırat; sözlükte *"yol"*, şer'î ıstılahta ise insanların üzerinden geçip cennete ulaşmaları için cehennemin sırtı üzerine kurulan köprüdür. Kitap, Sünnet ve Selef'in icmaı ile sabittir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"İçinizden oraya (cehenneme) uğramayacak hiçbir kimse yoktur. Bu, Rabbinin katında kesinleşmiş bir hükümdür"* **[Meryem: 71]**. İbn Mes'ûd, Katâde, Zeyd bin Eslem ve diğerleri bu ayeti *"Sırat üzerinden geçmek"* şeklinde tefsir etmişlerdir. Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Cehennemin iki yakası arasına Sırat kurulur; oradan ilk geçecek olan ben ve ümmetimdir. O gün peygamberlerden başkası konuşamaz ve peygamberlerin o günkü duası yalnızca: 'Allah'ım selamet ver, selamet ver!' şeklindedir. Cehennemde sa'dân dikenleri gibi çengeller vardır; şu kadar var ki onların büyüklüğünün ölçüsünü Allah'tan başkası bilmez. Bu çengeller insanları amellerine göre kaparlar: Kimisi ameli yüzünden helak edilir (el-mûbak) ya da ameli yüzünden bağlanıp alıkonur (el-mûsak); kimisi parçalanır (el-muhardal) ya da amelinin karşılığı kendisine verilir (el-mücâzâ) —veya buna benzer bir durum yaşar—..."* (Müttefekun Aleyh). Müslim'in rivayetinde Ebû Saîd (radıyallahu anh) şöyle demiştir: *"Bana ulaştığına göre o köprü kıldan ince, kılıçtan keskindir."*

Kenar Notu: es-Sa'dân: Sert ve keskin dikenleri olan bir bitkidir; en iyi meralardan sayılır ve (keskinliğiyle) darbımesel (atasözü) haline gelmiştir.

İnsanlar Sırat üzerinden amellerine göre değişen hızlarla geçerler. Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Müminler göz açıp kapayıncaya kadar, şimşek gibi, rüzgâr gibi, kuş gibi, en iyi cins atlar ve binekler gibi geçerler. Kimi sağ salim kurtulur, kimi tırmalanmış (yaralanmış) olarak salıverilir, kimi de cehennem ateşine yığılıp atılır."* (Müttefekun Aleyh)

Müslim'in bir rivayetinde şöyle buyrulmuştur: *"Onları kendi amelleri koşturur. Peygamberiniz de Sırat'ın başında durmuş: 'Rabbim selamet ver, selamet ver!' diye dua etmektedir. Nihayet kulların amelleri yetersiz kalır da öyle bir adam gelir ki ancak sürünerek yürüyebilir."* Buhârî'nin rivayetinde ise: *"Nihayet onların en sonuncusu sürüklenerek geçer"* buyrulmuştur.

Sırat üzerinden ilk geçecek olanlar bu ümmettir. Nitekim Buhârî'nin hadisinde şöyle geçmektedir: *"Cehennemin iki yakası arasına Sırat kurulur; oradan ilk geçecek olan ben ve ümmetimdir."*

On Birinci Durak: Cehennem — Ondan Allah'a Sığınırız

Cehennem; Allah Teâlâ'nın kâfirler, münafıklar ve affına nail olamayan günahkârlar için hazırladığı elem verici azap yurdudur. Orası zillet ve horlanma yurdu olup, kendisine hüccet ulaştıktan sonra inkâr veya isyan edenlere karşı Allah'ın adaletinin ve intikamının tecelli ettiği yerdir.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat inancına göre cehennem şu an yaratılmış ve mevcuttur. Nitekim müttefekun aleyh hadiste şöyle buyrulmuştur: *"Bana cehennem gösterildi; bugün gördüğüm manzaradan daha korkunç bir manzara asla görmedim."* Cehennem, tıpkı cennet nimetlerinin kesintisiz ve baki olması gibi, Allah azze ve celle'nin bekasıyla bakidir; yok olmaz ve tükenmez. Allah kullarını sakındırmak ve mazeretlerini kesmek için pek çok ayette kâfirleri cehennemle tehdit etmiş, onun vasıflarını ve dehşetlerini bildirmiştir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Kâfirler için hazırlanmış olan ateşten sakının"* **[Âl-i İmrân: 131]**. Ve yine şöyle buyurmuştur: *"Şüphesiz cehennem (kâfirleri) gözetleyen bir pusudur"* **[Nebe': 21]**.

Cehennem en kötü varış yeridir; orada ne bir rahatlık ne de azaba bir ara verme vardır. Ehlinin azabı daimîdir, ateşi yakıcıdır ve sakinleri bitmek bilmeyen bir

pişmanlık içindedir. Ölümü isterler fakat canları alınmaz; yardım dilerler fakat kendilerine yardım edilmez. Azabının şiddetine rağmen hiç kimseye zulmedilmez; bilakis orası amellere uygun tam bir karşılık ve Allah Teâlâ'nın tam bir adaletinin tecellisidir.

Cehennem Ehlinin Başlıca Duaları (Yakarışları):

"Rabbimiz! Bizi buradan çıkar; eğer bir daha (eski halimize) dönersek artık biz gerçekten zalimleriz" **[Mü'minûn: 107]**

"Derler ki: 'Rabbimiz! Azgınlığımız (bedbahtlığımız) bizi alt etti ve biz sapık bir topluluk olduk'" **[Mü'minûn: 106]**

"Rabbimiz! Gördük ve işittik; şimdi bizi (dünyaya) geri gönder de salih amel işleyelim. Çünkü biz artık kesin olarak inandık" **[Secde: 12]**

"Ateşte bulunanlar cehennem bekçilerine: 'Rabbinize dua edin de bizden azabı bir gün olsun hafifletsin!' derler" **[Mü'min/Gâfir: 49]**

"Ve: 'Ey Mâlik! Rabbin bizim işimizi bitirsin (bizi öldürsün)' diye seslenirler. Mâlik de: 'Siz (burada) ebedî kalacaksınız!' der" **[Zuhruf: 77]**

Allah tebâreke ve teâlâ ve Nebisi (sallallahu aleyhi ve sellem), cehennemdeki çeşitli ve farklı şekillerdeki şiddetli azapları bize haber vermişlerdir. Bunlardan bazıları şunlardır:

Ateş ve Yanma Azabı	*"Derileri piştikçe, azabı (sürekli) tatmaları için onlara başka deriler veririz"* **[Nisâ: 56]**.
Kaynar Su (Hamîm) ve İrin (Sadîd) İçeceği	*"...Bağırsaklarını parça parça eden kaynar su içirilirler"* **[Muhammed: 15]**. Ve şöyle buyurmuştur: *"Ona irinli su içirilir"* **[İbrâhîm: 16]**.
Kötü Yiyecek	*"Şüphesiz zakkum ağacı günahkârların yemeğidir"* **[Duhân: 43-44]**. *"Onlar için ne besleyen ne de açlığı gideren kuru diken (darî') dışında hiçbir yiyecek yoktur"* **[Gâşiye: 6-7]**.
Prangalar, Zincirler ve Halkalar	*"O zaman boyunlarında demir halkalar ve zincirler olduğu halde sürükleneceklerdir"* **[Mü'min/Gâfir: 71]**.

Yüzüstü Sürüklenme ve Aşağılanma	*"O gün yüzüstü ateşe sürükleneceklerdir"* **[Kamer: 48]**.
Pişmanlık, Hüsran ve Ümitsizlik	*"Onlar orada feryat edip dururlar"* **[Fâtır: 37]**. *"Azabı gördükleri zaman pişmanlıklarını içlerine gömerler"* **[Yûnus: 54]**.
Allah'ı Görmekten Mahrum Kalmak	*"Hayır! Şüphesiz onlar o gün Rablerinden (O'nu görmekten) perdelenmişlerdir"* **[Mutaffifîn: 15]**.
Azabın Sürekliliği ve Kesintisizliği	*"Ateşten çıkmak isterler ama oradan çıkacak değillerdir. Onlar için sürekli bir azap vardır"* **[Mâide: 37]**.

Allah Teâlâ kitabında ve Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) diliyle cehennemi çeşitli isimlerle isimlendirmiştir. Bunlardan bazıları şunlardır:

Cehennem	*"Şüphesiz cehennem gözetleyen bir pusudur"* **[Nebe': 21]**.
en-Nâr (Ateş)	*"Yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten sakının"* **[Bakara: 24]**.
Sekar	*"Onu Sekar'a sokacağım"* **[Müddessir: 26]**.
Lezâ	*"Hayır! Şüphesiz o, alev alev yanan bir ateştir (Lezâ'dır)"* **[Meâric: 15]**.
el-Hutame	*"Hayır! Andolsun ki o, Hutame'ye atılacaktır"* **[Hümeze: 4]**.
el-Cahîm	*"Azgınlara da Cahîm gösterilmiştir"* **[Şuarâ: 91]**.
es-Saîr	*"Şüphesiz biz kâfirler için alevli bir ateş (Saîr) hazırladık"* **[Fetih: 13]**.
Dârü'l-Bevâr (Helak Yurdu)	*"Kavimlerini de helak yurduna (Dârü'l-Bevâr'a) kondurdular"* **[İbrâhîm: 28]**.
el-Hâviye	*"Onun anası (varacağı yer) Hâviye'dir"* **[Kâria: 9]**.

Cehennemin yedi kapısı vardır. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Şüphesiz cehennem onların hepsine vaat edilen yerdir. Onun yedi kapısı vardır; her kapı için onlardan ayrılmış bir grup vardır"* **[Hicr: 43-44]**. Yani yedi kapının her birinden oraya girecek özel ehli vardır.

Cehennem tabaka tabaka (derekat) aşağıya doğrudur; en alt ve azabı en şiddetli tabakası münafıklar içindir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Şüphesiz münafıklar ateşin en alt tabakasındadırlar; onlara hiçbir yardımcı da bulamazsın"* **[Nisâ: 145]**. Cehennemde azabı en hafif olan kişi ise Ebû Tâlib'dir. Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Cehennem ehlinin azap bakımından en hafif olanı Ebû Tâlib'dir; ayağında ateşten iki nalın vardır ki onlardan dolayı beyni kaynar."* (Müslim rivayet etmiştir.) Bu durum, Nebi'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) ona özel olan şefaati sebebiyledir.

On İkinci Durak: Kantara (Köprü)

Cennet ehli Sırat üzerinden geçip cehennemi aştıktan sonra, cennete girmeden önce tam bir arınma ve temizlenme gerçekleşsin diye Kantara'da bekletilirler. Böylece kalplerinde hiçbir kin ve kırgınlık kalmadan cennete girerler. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Biz onların göğüslerindeki kini (ve düşmanlığı) söküp attık; (artık onlar) kardeşler olarak..."* **[Hicr: 47]**. Buhârî'nin hadisinde Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Müminler ateşten kurtuldukları zaman cennet ile cehennem arasındaki bir köprü (kantara) üzerinde tutulurlar (bekletilirler). Dünyada iken aralarında meydana gelmiş olan haksızlıklar (kul hakları) birbirlerinden kısas yoluyla alınır (helalleşilir). Nihayet arınıp tertemiz olduklarında kendilerine cennete girmeleri için izin verilir."*

On Üçüncü Durak: Nebi'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) Cennet Kapılarının Açılması İçin Şefaati

Müminler kin ve nefretten arındırılıp nefisleri temizlendiğinde cennetin kapıları önünde dururlar. Ardından Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) cennet kapılarının açılması için Allah katında şefaat eder. Şöyle buyurmuştur: *"Ben cennette ilk şefaat edecek olanım."* Bir başka lafızda: *"Ben cennetin kapısını ilk çalacak olanım."* Bir diğer lafızda ise şöyle buyurmuştur: *"Kıyamet günü cennet kapısına gelirim ve açılmasını isterim. Bekçi: 'Sen kimsin?' der. Ben: 'Muhammed'im' derim. Bekçi: 'Bana senin için emredildi; senden önce hiç kimseye kapıyı açmamakla emrolundum' der."* (Müslim rivayet etmiştir.)

Bu da kerim Nebi'mizin (sallallahu aleyhi ve sellem) bereketindendir. Zira mahşer meydanlarında yaptığı ilk şefaat sıkıntı, keder ve gamları gidermek

içindi; bu ikinci şefaati ise sevinç ve mutluluklara nail olmak içindir. Böylece o (sallallahu aleyhi ve sellem), yaratılmışlara zarar verecek şeylerin defedilmesi ve fayda verecek şeylerin celbedilmesi hususunda şefaatçi olmaktadır.

On Dördüncü Durak: Cennet

Cennet; Allah Teâlâ'nın mümin kullarına iman ve itaatlerinin karşılığı olarak hazırladığı ebedî nimet yurdudur. Orası ikram ve rıza yurdudur; orada hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve hiçbir beşerin kalbinden dahi geçmeyen nimetler vardır. Nimeti eksiksiz ve kusursuzdur; bekası ise kesintisiz ve ebedîdir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Rabbinden bir mükâfat ve yeterli bir bağış olarak..."* **[Nebe': 36]**. Ve yine şöyle buyurmuştur: *"Bahtiyar olanlara gelince, onlar cennettedirler. Rabbinin dilediği (süre) hariç, gökler ve yer durdukça orada ebedî kalacaklardır. Bu, kesintisiz bir lütuftur"* **[Hûd: 108]**. *"İman edip salih ameller işleyenleri ise altlarından ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetlere sokacağız. Onlar için orada tertemiz eşler vardır ve onları koyu (serin) bir gölgeye sokacağız"* **[Nisâ: 57]**. Ve yine şöyle buyurmuştur: *"Adn cennetleri vardır; altlarından ırmaklar akar halde oraya girerler. Orada kendileri için diledikleri her şey vardır. İşte Allah takva sahiplerini böyle mükâfatlandırır"* **[Nahl: 31]**.

Ehl-i Sünnet inancına göre cennet şu an yaratılmış ve mevcuttur. Nitekim müttefekun aleyh olan küsûf (güneş tutulması) namazı hadisinde sahabiler kendisine: *"Ey Allah'ın Resûlü! Durduğun yerde bir şeye uzandığını, sonra da geri çekildiğini gördük?"* dediklerinde şöyle buyurmuştur: *"Şüphesiz ben cenneti gördüm ve oradan bir üzüm salkımına uzandım. Eğer onu koparabilseydim, dünya durdukça ondan yerdiniz."*

Ebedîlik cenneti (Cennetü'l-Huld), mükâfat olarak ümit edilen en yüce mertebedir ve oradaki en büyük nimet ise müminlerin Rableri celle ve alâ'yı görmeleridir; en büyük kurtuluş da budur. Sahîh-i Müslim'de Nebi'den (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle rivayet edilmiştir: *"Cennetlikler cennete girdiklerinde Allah tebâreke ve teâlâ: 'Size daha da artırmamı istediğiniz bir şey var mı?' buyurur. Onlar: 'Yüzlerimizi ağartmadın mı? Bizi cennete koyup ateşten kurtarmadın mı? (Daha ne isteyelim!)' derler. Bunun üzerine perde kaldırılır da onlara Rableri tebâreke ve teâlâ'ya bakmaktan daha sevimli hiçbir şey verilmiş olmaz."* Sonra Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) şu ayeti okudu: *"Güzel davrananlara daha güzeli ve bir de fazlası*

vardır” **[Yûnus: 26]**. Buradaki *“daha güzeli”* (hüsnâ) cennet, *“fazlası”* (ziyâde) ise Allah azze ve celle’nin yüzüne gözle açıkça bakmaktır. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *“O gün bir takım yüzler vardır ki pırıl pırıl parlar; Rablerine bakarlar”* **[Kıyâmet: 22-23]**. Cerîr’in (radıyallahu anh) rivayet ettiği müttefekun aleyh hadiste ise şöyle anlatılmıştır: Nebi’nin (sallallahu aleyhi ve sellem) yanında bulunuyorduk; bir gece dolunaya baktı ve şöyle buyurdu: *“Şüphesiz siz şu ayı (izdihama düşmeden rahatça) gördüğünüz gibi Rabbinizi de göreceksiniz; O’nu görmekte hiçbir sıkışıklık ve zorluk çekmeyeceksiniz.”* Kâfirler ve münafıklar ise O’nu görmekten mahrum bırakılırlar. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *“Hayır! Şüphesiz onlar o gün Rablerinden perdelenmişlerdir”* **[Mutaffifîn: 15]**.

Allah Teâlâ kitabında ve Resûlü’nün (sallallahu aleyhi ve sellem) diliyle cenneti çeşitli isimlerle isimlendirmiştir. Her bir isim onun bir vasfına veya şereflerinden bir şerefe delalet eder. Kur’ân’daki isimlerinden bazıları şunlardır:

Dârü’s-Selâm (Esenlik Yurdu)	*“Rableri katında onlar için esenlik yurdu (Dârü’s-Selâm) vardır”* **[En’âm: 127]**.
Cennetü’l-Huld (Ebedîlik Cenneti)	*“De ki: ‘Bu mu daha hayırlı, yoksa takva sahiplerine vaat edilen ebedîlik cenneti (Cennetü’l-Huld) mi?’”* **[Furkân: 15]**.
Dârü’l-Mukâme (Asıl İkamet Yurdu)	*“O ki, lütfuyla bizi asıl oturulacak yurda (Dârü’l-Mukâme’ye) yerleştirdi”* **[Fâtır: 35]**.
Cennetü’l-Me’vâ (Barınma Cenneti)	*“Şüphesiz varılacak yer Me’vâ cennetidir”* **[Nâziât: 41]**.
Cennâtü Adn (Adn Cennetleri)	*“Rableri katında onların mükâfatı Adn cennetleridir”* **[Beyyine: 8]**.
Dârü’l-Hayevân (Gerçek Hayat Yurdu)	*“Şüphesiz ahiret yurdu, işte asıl hayat odur”* **[Ankebût: 64]**.
el-Firdevs	*“İşte onlar Firdevs’e vâris olacak olanlardır; orada ebedî kalacaklardır”* **[Mü’minûn: 10-11]**.
Cennâtü’n-Naîm (Nimet Cennetleri)	*“İman edip salih ameller işleyenler için nimet cennetleri vardır”* **[Lokmân: 8]**.
el-Makâmü’l-Emîn (Güvenli Makam)	*“Şüphesiz takva sahipleri güvenli bir makamdadırlar”* **[Duhân: 51]**.

Mak'adü Sıdk (Doğruluk Makamı) ve Kademü Sıdk (Doğruluk Kademi)	*"Doğruluk makamında..."* **[Kamer: 55]**; *"İman edenlere, Rableri katında kendileri için yüksek bir doğruluk makamı (kademü sıdk) olduğunu müjdele"* **[Yûnus: 2]**.

Bütün bu isimler; tam bir güvenliğe, eksiksiz bir ikamete ve daimî bir nimete delalet etmektedir.

Sünnet-i Mutahhara'da ise cennetin Firdevs-i A'lâ olarak isimlendirildiği, derecelerinin ve makamlarının bulunduğu ve cennet ehlinin iman ve amellerine göre orada farklı mertebelerde yer alacakları bildirilmiştir.

Cennetin sekiz kapısı vardır. Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Kim: 'Allah'tan başka hak ilâh olmadığına, O'nun tek olup ortağının bulunmadığına, Muhammed'in O'nun kulu ve resulü olduğuna, İsa'nın Allah'ın kulu, kadın kulu Meryem'in oğlu, Meryem'e ulaştırdığı kelimesi ve kendisinden bir ruh olduğuna, cennetin hak ve cehennemin hak olduğuna şehadet ederim' derse, Allah onu cennetin sekiz kapısının dilediğinden içeri koyar."* (Müttefekun Aleyh) Bu kapılardan biri de Reyyân kapısıdır. Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: *"Cennette Reyyân denilen bir kapı vardır; kıyamet günü oradan yalnızca oruçlular girer, onlardan başka hiç kimse o kapıdan giremez."* (Müttefekun Aleyh)

Cennetin dereceleri vardır; bunların en yücesi ve en faziletlisi Firdevs-i A'lâ'dır. Nitekim Ümmü Hârise (radıyallahu anha) oğlunun yerini sorduğunda Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) ona şöyle buyurmuştur: *"O tek bir cennet midir ki?! Orada pek çok cennetler vardır ve oğlun Firdevs cennetindedir."* (Müttefekun Aleyh) Ahmed'in rivayetinde ise: *"Şüphesiz Hârise onların en faziletlisinde —veya en yüce Firdevs'te— bulunmaktadır"* buyrulmuştur.

Cennete, isimlerine ve Allah'ın orada kulları için hazırladığı nimetlere iman etmek, ahiret gününe imanın en büyük temellerindendir. Bu iman; kişiyi amel etmeye sevk eder, itaat yolundaki meşakkatleri kolaylaştırır ve Allah'ın rahmetini ve lütfunu umarak hayırlarda yarışmaya teşvik eder.

OKUYUCU İÇİN SORULAR

1	Ahiret gününe iman, Nebi'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) ölümden sonra meydana geleceğini haber verdiği her şeye iman etmeyi kapsar ○ Doğru ○ Yanlış
2	Kabir azabı ve nimeti şunlara uygulanır: ○ Ruh ○ Beden ○ Ruh ve beden birlikte
3	Ayın yarılması, Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) döneminde gerçekleşmiş olan kıyametin küçük alametlerinden sayılır ○ Doğru ○ Yanlış
4	Mehdî, ahir zamanda ortaya çıkacak olan Mesîh Deccâl'dir ○ Doğru ○ Yanlış
5	Deccâl, dinin güçlü olduğu ve insanların Sünnet'e sıkıca sarıldığı bir zamanda ortaya çıkar ○ Doğru ○ Yanlış
6	İsa (aleyhisselam) gökten ellerini iki meleğin kanatları üzerine koymuş olarak iner ○ Doğru ○ Yanlış
7	Güneşin batıdan doğması, kendisiyle birlikte tövbe kapısının kesin olarak kapandığı ayırıcı olaydır ○ Doğru ○ Yanlış
8	Kıyamet gününe "Yevmü't-Teğâbün" (Aldanma Günü) denilir; çünkü cennet ehli elde ettikleri nimetlerle cehennem ehlini aldanmış (zarara uğramış) kılarlar ○ Doğru ○ Yanlış
9	Kıyamet günü amel defterleri uçuşur; insanlardan kimi kitabını sağ elinden alır, kimi de sol eliyle, sırtının arkasından alır ○ Doğru ○ Yanlış
10	Sırat, cehennem üzerinde insanların geçtiği, kıldan ince ve kılıçtan keskin bir köprüdür ○ Doğru ○ Yanlış
11	Kantara, Sırat'tan sonra müminlerin arındırıldığı ve aralarında helalleşmenin yapıldığı, böylece cennete tertemiz girmelerini sağlayan yerdir ○ Doğru ○ Yanlış
12	Cehennemin sekiz kapısı, cennetin ise yedi kapısı vardır ○ Doğru ○ Yanlış
13	Tevhid ehlinin cehennemden çıkarılması hususundaki şefaat yalnızca Nebi'ye (sallallahu aleyhi ve sellem) mahsus bir şefaattir ○ Doğru ○ Yanlış

14	Kulun kabrinde Rabbini, dinini ve peygamberini sormakla görevli olan melek Ölüm Meleği'dir ○ Doğru ○ Yanlış
15	Yeryüzünde ortaya çıkacak olan kıyametin ilk büyük alameti hangisidir: ○ Deccâl'in çıkması ○ Güneşin batıdan doğması ○ Dâbbe'nin çıkması ○ İnsanları süren ateş
16	Deccâl yeryüzünde kırk gün kalır; bir günü bir yıl gibi, bir günü bir ay gibi, bir günü bir hafta gibi, geri kalan günleri ise şu kadardır: ○ Sizin bu günleriniz gibi ○ Saatleriniz gibi ○ Aylarınız gibi ○ Göz açıp kapayıncaya kadar
17	Ye'cûc ve Me'cûc kimin inşa ettiği seddin arkasında yaşamaktadır: ○ Süleyman (aleyhisselam) ○ Zülkarneyn ○ Büyük İskender ○ İsa (aleyhisselam)
18	Ahir zamanda Kâbe, Habeşistanlı hangi adamın eliyle yıkılacaktır: ○ Ebrehe ○ Zü's-Süveykateyn ○ Kahtânî ○ Cehcâh
19	Bayılma/ölüm üfürüşü (Nefhatü's-Sa'k) ile diriliş üfürüşü (Nefhatü'l-Ba's) arasındaki süre ne kadardır: ○ Kırk (gün, ay veya yıl) ○ On yıl ○ Bir gün ○ Yüz yıl
20	Kıyamet günü kabri ilk yarılacak (ilk diriltilecek) olan kimdir: ○ Âdem (aleyhisselam) ○ İbrahim (aleyhisselam) ○ Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) ○ Nûh (aleyhisselam)
21	Kevser, Allah'ın Nebisi'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) verdiği bir nehirdir; yeri nerededir: ○ Mahşer yerinde ○ Cennette ○ Berzah'ta ○ Cehennemde
22	Cennet ehlinin derece bakımından en aşağı olanı, dünya hükümdarlarından birinin mülkü ve onun şu kadarına sahip olan kimsedir: ○ İki katı ○ Beş katı ○ On katı ○ Yüz katı
23	Kıyamet günü kişi kimden/nelerden kaçar: ○ Annesinden ve babasından ○ Malından ve ticaretinden ○ Evinden ve sarayından

24 Kıyamet günü insanlar nasıl bir yer üzerinde haşrolunurlar:
○ Yeşil bir yer
○ Saf un ekmeği (kursatü'n-nakî) gibi bembeyaz, dümdüz (afrâ) bir yer
○ Karanlık siyah bir yer

25 Kıyamet günü güneş yaratılmışların başlarına ne kadar yaklaşır:
○ Bir mil ○ Bir fersah ○ Bir kilometre

26 Ehlinin ebedîleşmesi için cennet ile cehennem arasında alacalı bir koç suretinde boğazlanacak olan nedir:
○ Ölüm ○ Şeytan ○ Deccâl

27 Rahmân'ın Arş'ının gölgesinden başka hiçbir gölgenin bulunmadığı günde Arş'ın gölgesinde gölgelenecek olan sınıf sayısı kaçtır:
○ Üç sınıf ○ Yedi sınıf ○ On sınıf

28 Soldaki terimleri sağdaki uygun ifadelerle eşleştiriniz:

Kabir Fitnesi	○ ○	Kalbinde zerre ağırlığınca iman bulunan herkesin ruhunu kabzeden hoş rüzgâr.
Havuz	○ ○	İki meleğin (Münker ve Nekir) kulu kabrinde sorguya çekmesi.
Herc	○ ○	Mahşerde cennete girmeden önce müminlerin başına varacağı su topluluğu.
Hoş Rüzgâr	○ ○	Ahir zamanda adam öldürmenin çoğalması ve işlerin karışması.
Sûr	○ ○	Yaratılmışları öldürmek ve ardından diriltmek için kendisine üfürülen büyük boynuz.

29 Aşağıdaki alametleri küçük veya büyük olarak sınıflandırınız:

Alamet	Küçük	Büyük
Emanetin zayi edilmesi ve işin ehlinden başkasına verilmesi	○	○
İnsanları bürüyecek bir dumanın çıkması	○	○
Peygamberlik iddiasında bulunanların (yalancıların) ortaya çıkması	○	○
Doğuda, batıda ve Arap Yarımadası'nda yer batması	○	○
Yalınayak, çıplak kimselerin bina yapımında yarışmaları	○	○

30	Kıyamet gününe bu ismin verilmesinin sebebi, insanların nereden kalkmalarıdır: ○ Uykularından ○ Kabirlerinden ○ Meclislerinden
31	Kıyamet alametlerine iman etmek kulda neyi artırır: ○ Gafleti ○ Korku ve hazırlığı ○ Şüpheyi
32	Kıyametin küçük alametleri: ○ Tekrarlanmaz ○ Çoğu alışılmış/olağan olaylardır ○ Tamamı olağanüstüdür
33	Kıyametin büyük alametleri: ○ Uzun bir zamanda gerçekleşir ○ Dağınık gerçekleşir ○ Ortaya çıktıklarında birbirini izler
34	Kıyametin küçük alametlerindendir: ○ Ayın yarılması ○ İsa'nın (aleyhisselam) inmesi ○ Dâbbe'nin çıkması
35	Kıyametin büyük alametlerindendir: ○ Malın çoğalması ○ Deccâl'in çıkması ○ Emanetin zayi edilmesi
36	Kıyamet vaktinin bilgisi: ○ Peygamberler tarafından bilinir ○ İçtihada açıktır ○ Yalnızca Allah'a mahsus gayb bilgisidir
37	Haşir, insanlar şu haldeyken gerçekleşir: ○ Yalınayak, çıplak ve sünnetsiz olarak ○ Elbiseleriyle ○ Binekler üzerinde
38	Kitabı sağ elinden verilecek olan kimdir: ○ Bütün insanlar ○ Mümin ○ Münafık
39	Kitabı arka tarafından verilecek olan kimdir: ○ Mümin ○ Kâfir ○ Tövbe eden
40	Sırat şundan daha incedir: ○ Kıldan ○ Kılıçtan ○ İplikten
41	Şefaat ne ile sabit olur: ○ Akıl ile ○ Kitap ve Sünnet ile ○ Yalnızca icma ile
42	Cennet nasıl bir yurttur: ○ İmtihan yurdu ○ Nimet yurdu ○ Yok oluş yurdu
43	Cehennem: ○ Herkes için geçici bir yurttur ○ Azap yurdudur ○ Sadece bir geçiş yurdudur
44	Müminlerin kıyamet günü Rablerini görmeleri: ○ Mecazidir ○ Nasıllığı tabir edilmeden hakikidir ○ İmkânsızdır
45	Ahiret gününe iman, imanın rükünlerinden biridir ○ Doğru ○ Yanlış
46	Kıyametin büyük alametlerinin tamamı gerçekleşmiştir ○ Doğru ○ Yanlış
47	Kıyametin küçük alametleri bir yerde gerçekleşip başka bir yerde gerçekleşmeyebilir ○ Doğru ○ Yanlış

48	Kıyametin büyük alametleri bütün evrenin düzenini etkiler ○ Doğru ○ Yanlış
49	Ölüm, ahiretin başlangıcıdır ○ Doğru ○ Yanlış
50	İki meleğin sorgusu haktır ○ Doğru ○ Yanlış
51	Kabir nimeti ve azabı sabittir ○ Doğru ○ Yanlış
52	Kıyamet günündeki terazi (mizan) mecazidir, hakiki değildir ○ Doğru ○ Yanlış
53	İnsanlar Sırat üzerinden amellerine göre geçerler ○ Doğru ○ Yanlış
54	Havuz (Kevser Havuzu) Nebi Muhammed'e (sallallahu aleyhi ve sellem) verilecek olan havuzdur ○ Doğru ○ Yanlış
55	Havuzdan içen kimse ondan sonra ebediyen susamaz ○ Doğru ○ Yanlış
56	Cennet ve cehennem bir süre sonra yok olur ○ Doğru ○ Yanlış
57	Kâfirler kıyamet günü Allah'ı görürler ○ Doğru ○ Yanlış
58	Kıyametin büyük alametleri tevil (yorum) kabul etmez ○ Doğru ○ Yanlış
59	Ahiret gününe iman kulun davranışlarına etki eder ○ Doğru ○ Yanlış
60	Kıyamet alametlerinin zikredilmesinin temel gayesi nedir: ○ Eğlence ○ Sadece korkutmak ○ Uyarmak ve hazırlık yaptırmak
61	Kıyametin büyük alametleri ortaya çıktığında: ○ Durur ○ Birbirini izler ○ Dağılır
62	Havuzun suyu nasıldır: ○ Normal su gibidir ○ Sütten beyaz ve baldan tatlıdır ○ Tuzludur
63	"Sizden birinizin elinde bir hurma fidanı varken kıyamet kopacak olsa, eğer kıyamet kopmadan önce onu dikmeye gücü yeterse mutlaka diksin" hadisi, hayatın son anına kadar hayır işlemeye ve üretmeye devam etmeye teşvik eden sahih bir hadistir ○ Doğru ○ Yanlış

64

Zümer Sûresi'nde Allah Teâlâ cehennem ehli hakkında "Nihayet oraya vardıklarında kapıları açılır" **[Zümer: 71]**, cennet ehli hakkında ise "Nihayet oraya vardıklarında ve kapıları açılmış olduğunda..." **[Zümer: 73]** buyurmuştur. Cehennem ehli ayetinde olmayıp cennet ehli ayetinde "vav" (ve) harfinin bulunmasının sebebi nedir:

○ Çünkü cennet kapıları onlar ulaşmadan önce açılır.
○ Çünkü cehennem ehli bekletilmeksizin ansızın ateşe sokulur.
○ Çünkü cennet ehli Nebi'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) kapının açılmasını istemesini bekler ve girmeden önce kinden arındırılırlar.
○ Çünkü cehennem kapılarının sayısı cennet kapılarından azdır.
○ İkinci ve üçüncü seçenekler.

65

Kıyamet günü şefaat:

○ Mutlak olarak reddedilmiştir
○ Delilsiz olarak kabul edilir
○ Kitap ve Sünnet'te sabit olan şekliyle kabul edilir.

66

İsa bin Meryem (aleyhisselam) ahir zamanda nereye iner:

○ Mescid-i Nebevî'nin yanına
○ Kâbe'nin yanına
○ Beytü'l-Makdis'e (Kudüs'e)
○ Şam'ın doğusundaki beyaz minarenin yanına

67

Kıyamet günü kurulacak olan terazi (mizan), içinde amellerin, amel defterlerinin ve kişilerin tartılacağı iki kefeli gerçek bir terazidir

○ Doğru ○ Yanlış

68

Ye'cûc ve Me'cûc, insanların kendileriyle savaşmaya güç yetiremeyeceği bir kuvvete sahiptir; bu sebeple İsa (aleyhisselam) ve müminler Tûr dağına sığınırlar

○ Doğru ○ Yanlış

69

Kıyamet ayetlerinde "Vâkıa (kıyamet) vuku bulduğu zaman (izâ)" **[Vâkıa: 1]** örneğinde olduğu gibi "in" (eğer) yerine "izâ" (olduğu zaman) edatının kullanılması, kıyamet olaylarının ne olduğuna delalet eder:

○ Gerçekleşmesi muhtemel olduğuna
○ Gerçekleşmesinin şüpheli olduğuna
○ Nadir gerçekleştiğine
○ Gerçekleşmesinin kesin ve muhakkak olduğuna

SÜNNET ENSTİTÜSÜ (MA'HEDÜ'S-SÜNNE) KANALLARININ BAĞLANTILARI

Sünnet Enstitüsü Web Sitesi

Facebook Bağlantısı

Telegram Bağlantısı

Instagram Bağlantısı

Twitter (X) Bağlantısı

WhatsApp Bağlantısı

YouTube Kanalı

Kitap İndirme Bağlantısı

﴿إِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ لَّا رَيْبَ فِيهَا﴾

"Şüphesiz kıyamet (es-Sâa) mutlaka gelecektir, bunda hiç şüphe yoktur."

MÜ'MİN / GÂFİR, 59

HEYSEM BİN MUHAMMED SERHAN

mahadsunnah.com

Tercüme Editörü: Abdurrahman Tunç